

GREEN SKILLS - АКТУАЛЬНІ ДЛЯ ВСІХ ПРОФЕСІЙ

*Звіт за I (організаційно-підготовчий) етап прикладного наукового дослідження
«Формування зелених навичок (green skills) у здобувачів освіти в освітньому
середовищі закладу освіти» (лютий – жовтень 2025 р.)*

Відповідно до Положення про порядок здійснення інноваційної діяльності у сфері освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 12.05.2023 №552 (зі змінами), зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 07.07.2023 за №1155/40211, рішення Вченої ради ДЗВО «Університет менеджменту освіти» від 14.03.2025 (протокол №4) розпочато прикладне наукове дослідження за темою «Формування зелених навичок (green skills) у здобувачів освіти в освітньому

середовищі закладу освіти» (лютий 2025 року – лютий 2028 року) (далі – дослідження).

Наукове керівництво дослідження здійснює Сергєєва Лариса Миколаївна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освіти дорослих і цифрових технологій Навчально-наукового інституту менеджменту і психології; наукове консультування – Кравченко Олена Іванівна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри освіти дорослих і цифрових

технологій Навчально-наукового інституту менеджменту і психології.

Консультативний супровід за напрямами дослідження здійснюють: Микитюк Світлана Миколаївна, директор Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Чернівецькій області (за згодою); Мірошниченко Катерина Борисівна, президент громадської організації «Всеукраїнська асоціація працівників професійно-технічної освіти» (ВАПП) (за згодою); Ткаченко Ніна Григорівна, методист Науково-методичного центру професійно-технічної освіти у Харківській області (за згодою).

Упродовж лютого 2025 року визначено коло учасників дослідження. За результатами поданих заявок до складу увійшли 15 закладів освіти, серед яких заклади професійної освіти, фахової передвищої освіти, середньої та дошкільної освіти з Дніпропетровської, Закарпатської, Київської, Луганської, Одеської, Сумської, Харківської,

ЧИТАЙТЕ У НОМЕРІ

- GREEN SKILLS - АКТУАЛЬНІ ДЛЯ ВСІХ ПРОФЕСІЙ
- ДБАЙЛИВЕ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ У ПРОФЕСІЇ «КУХАР»
- ЕЛЕКТРОННІ ІНСТРУМЕНТИ ЯК КЛЮЧ ДО СУЧАСНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ
- ТРЕНІНГОВІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ КУХАРІВ
- ЕФЕКТИВНІ МЕТОДИ РОБОТИ ПРАКТИЧНОГО

ПСИХОЛОГА ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В РЕЖИМІ ОНЛАЙН

- УРОКИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ОНЛАЙН
- СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ПРОФОРІЄНТАЦІЇ - МАЙБУТНЄ РОЗПОЧИНАЄТЬСЯ СЬОГОДНІ
- ОЛІМПІЙСЬКИЙ ТИЖДЕНЬ «УКРАЇНА ЄДНАЄ СЕРЦЯ»
- ПОЗАШКІЛЬНА ОСВІТА В НОВИХ УМОВАХ: УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД КРИЗЬ ПРИЗМУ НІМЕЦЬКОЇ МОДЕЛІ

Чернівецької областей та м. Києва. Укладено договори про участь у дослідженні між науковим керівником (професором Л.М.Сергєєвою) і закладами освіти-учасниками дослідження в особі директора; у закладах-учасниках видано накази «Про проведення прикладного наукового дослідження за темою «Формування зелених навичок (green skills) в освітньому середовищі закладу освіти», затверджено склад творчих груп.

Проведення дослідження зареєстровано в УкрІНТЕІ (ДРН 0125U002508 від 15-05-2025).

Від Харківської області учасниками дослідження стали ДНЗ «Слобожанський регіональний центр професійної освіти» (директор Толмачова Ірина Семенівна) та ЗП(ПТ)О «Чугуївський регіональний центр професійної освіти Харківської області» (в.о. директора Грушка Віталій Олександрович).

Упродовж I (організаційно-підготовчого) етапу педагогі закладів освіти пройшли тематичні 30-ти годинні (1 кредит ЕКТС) курси підвищення кваліфікації та отримали сертифікати.

20.03.2025 відбувся урочистий онлайн старт дослідження, за програмою якого проведено науково-практичну конференцію «Євроінтеграційне майбутнє України: «зелені» навички – шлях до сталого розвитку країни». У конференції взяли участь 16 спікерів. За підсумками видано збірник тез.

Відповідно до програми дослідження в закладах-учасниках проведено опитування (анкетування) щодо готовності педагогів до здійснення експериментальної діяльності (взяли участь 1003 особи) та підготовлено аналітичну довідку за його результатами.

Мета опитування:

- оцінити готовність педагогічних працівників до роботи з формування «зелених» навичок у студентів;
- визначити стан розвитку та підтримки ресурсощадного суспільства в закладі освіти та напрями його покращення;
- з'ясувати стан екологізації освіти та напрями її покращення;
- визначити обґрунтованість моделі емпатійного «зеленого» освітнього середовища в закладі освіти та напрями його формування.

У результаті опитування виявлено, що більшість респондентів (87,4%) погоджується з тим, що знання про розвиток і підтримку ресурсощадного суспільства мають бути складовою освітнього процесу. Це свідчить про позитивне ставлення педагогічних працівників до цінностей екологічної свідомості в освітньому процесі та демонструє високий рівень розуміння важливості включення знань про ресурсощадне суспільство в освітній процес.

Результати опитування щодо важливості екологічної освіти як складової сучасного освітнього процесу демонструють високий рівень розуміння педагогами важливості екологічної освіти. Переважна більшість респондентів 316 (94,4%) погоджується з тим, що екологічна освіта є важливою складовою освітнього процесу, 307 (46,5%) з них визначають важливість екологічної освіти як надзвичайну. Це свідчить про позитивне ставлення педагогів закладів професійної освіти до цінностей екологічної освіти.

Підсумовані результати опитування свідчать про важливість створення емпатійного «зеленого» середовища у закладах професійної освіти, готовність респондентів використовувати у роботі «зелені» навички та будувати діалог з колегами та студентами. Більшість опитаних вважають важливою складовою освітньої діяльності – вміння педагогів уникати непорозумінь та конфліктів, правильно приймати рішення в межах своєї компетентності та дотримуватись стандартів професійної етики.

22.05.2025 ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» проведено V Всеукраїнську науково-практичну онлайн конференцію «Модернізація змісту професійної освіти в умовах євроінтеграції України – 2025». У роботі конференції взяли участь учасники дослідження, а також педагоги з інших

закладів Харківської області:

- Тамара ВІНІЧЕНКО, заступник директора з навчально-методичної роботи ЗП(ПТ)О «Богодухівський регіональний центр професійної освіти Харківської області», тема «Формування цифрової компетентності педагога»;
- Ніна ШАПОЧКА, викладач фізики Лозівського центру професійної освіти Харківської області, тема «Трансформаційна роль цифрових платформ у професійній освіті»;

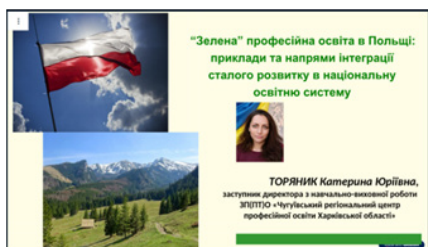
- Ніна ТКАЧЕНКО, методист НМЦ ПТО у Харківській області, тема: «Інтеграція екологічних принципів у професійну освіту: нові горизонти»;

- Олена ДІДЕНКО, методист НМЦ ПТО у Харківській області, тема «Цифровий кейс педагога: ШІ для ефективного навчання професії».

29.05.2025 відбувся круглий стіл «Формування «зелених» навичок: вітчизняний та зарубіжний досвід». Спікери – учасники Науково-освітнього альянсу «Green skills – актуальні для всіх професій» – поділились напрацюваннями провідних країн світу, обговорили кращі практики формування «зелених» навичок у закладах освіти Нідерландів та Греції, Італії, Скандинавських країн, Німеччини, Швейцарії, Фінляндії, Польщі, Канади, США та ін.

«Green skills у професійній підготовці: досвід Німеччини та перспективи для України» представила Світлана БЕНДЕР, заступник директора з навчально-виробничої роботи ДНЗ «Слобожанський регіональний центр професійної освіти». «Зелена» професійна освіта в Польщі: приклади та напрями інтеграції сталого розвитку в національну освітню систему» – тема доповіді Катерини ТОРЯНИК, заступника директора з навчально-виховної роботи ЗП(ПТ)О «Чугуївський регіональний центр професійної освіти Харківської області».

Підсумовано, що у повоєнній відбудові України слід буде врахувати досвід країн-членів ЄС, а саме: успішність «попереднього шляху» «зеленого» екологічного зростання країн ЄС, адже «зелена» економіка робить акцент на задоволенні потреб людини з урахуванням взаємодії з навколишнім середовищем, у пріоритеті – добробут майбутніх поколінь. Формуючи у молоді «зелені» навички, педагоги надають їм можливість змінити своє ставлення до екологічно свідомої поведінки.

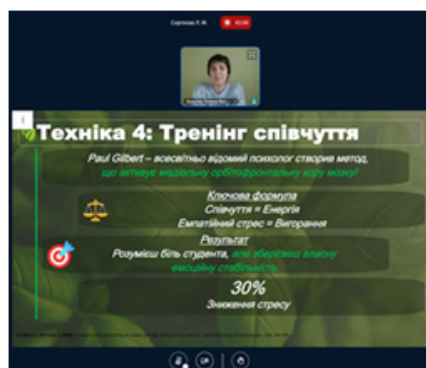
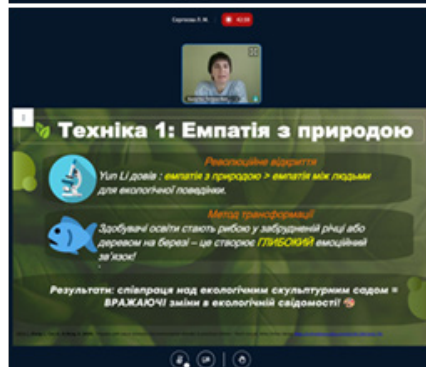
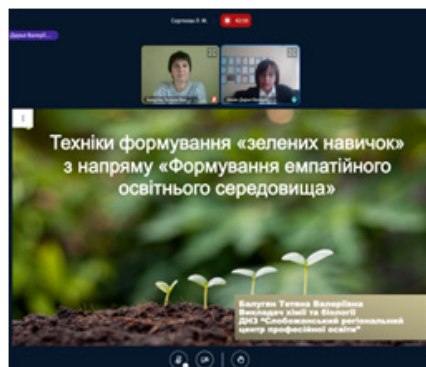
За матеріалами заходу видано спеціальний випуск журналу «Методичний вісник професійно-технічної освіти Чернівеччини» (серпень 2025 р.).

26.09.2025 за програмою дослідження відбувся коворкінг «Визначення технік і технологій формування «зелених» навичок у майбутніх фахівців» (підсумки I етапу), у якому взяли участь як спікери:

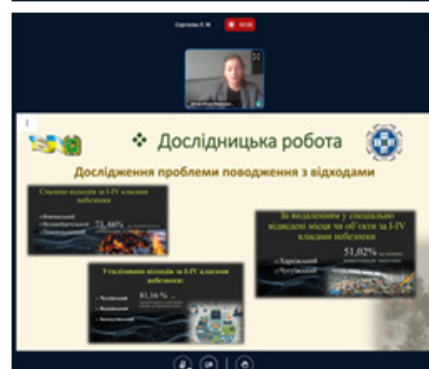
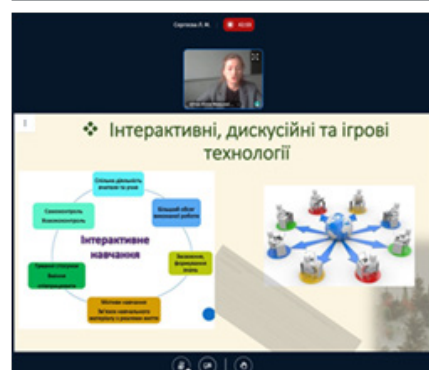
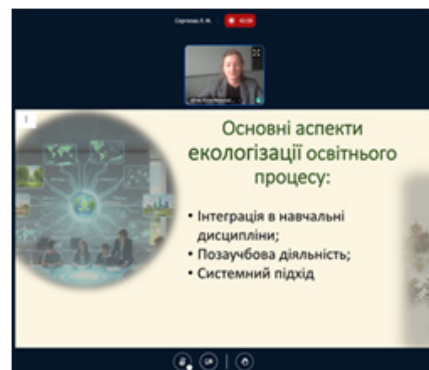
- Балугян Тетяна Валеріївна, викладач біології ДНЗ «Слобожанський регіональний центр професійної освіти», з доповіддю «Техніки формування «зелених» навичок з напрямку «формування емпатійного освітнього середовища»;

- Штих Юлія Миколаївна, викладач біології та екології ЗП(ПТ)О «Чугуївський регіональний центр професійної освіти Харківської області», з доповіддю «Техніки формування «зелених» навичок з напрямку «екологізація освітнього процесу»;

- Ткаченко Ніна Григорівна, мето-

дист НМЦ ПТО у Харківській області, з доповіддю «Підсумкове визначення пілотних технік і технологій формування «зелених» навичок».

30.10.2025 відбувся круглий стіл «Формування «зелених» навичок – важливий крок на шляху до сталого відновлення країни». Захід відбувся у рамках XVII Міжнародної виставки «Інноватика в сучасній освіті» та став підсумком I етапу організаційно-підготовчого дослідження. 8 спікерів поділилися результатами наукових розвідок з питань сприяння розвитку екологічно стійкого та справедливого суспільства,

педагогічними техніками та технологіями у професійній інклюзивній освіті, практиками формування «зелених» навичок у майбутніх фахівців в умовах сталого розвитку при ознайомленні дітей з природою.

Стартує II-й (концептуально-діагностичний) етап (листопад 2025 року – жовтень 2026 року). Відповідно до програми дослідження заплановано:

- обґрунтування педагогічної проблеми необхідності формування «зелених» навичок у майбутніх фахівців;
- визначення концептуальних еле-

ментів формування «зелених» навичок;

- обґрунтування моделі емпатійного «зеленого» освітнього середовища;

- визначення комплексу взаємозумовлених зовнішніх і внутрішніх чинників, які забезпечують високу ефективність формування «зелених» навичок шляхом екологізації освітнього процесу;

- підготовка діагностувального інструментарію для оцінювання соціально-професійних досягнень здобувачів освіти в опануванні «зелених» навичок;

- проведення діагностики оцінювання соціально-професійних досягнень здобувачів освіти в опануванні «зелених» навичок.

Прикладне наукове дослідження «Формування зелених навичок (green skills) у здобувачів освіти в освітньому середовищі закладу освіти» продовжується.

Ніна ТКАЧЕНКО,
методист НМЦ ПТО
у Харківській області,
консультант дослідження

З досвіду роботи

ДБАЙЛИВЕ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ У ПРОФЕСІЇ «КУХАР»

(Про експеримент використання решток продукції для біологічного землеробства)

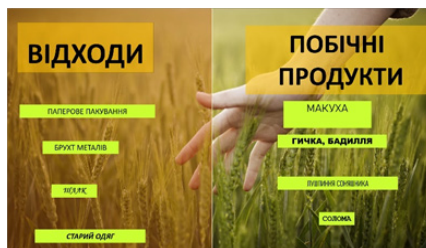
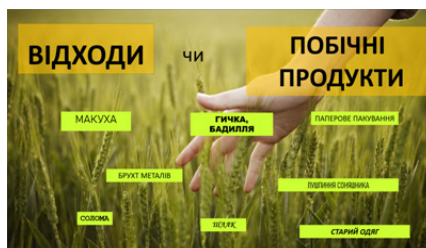
Рациональне та ефективне використання природних ресурсів є однією з основних умов дбайливого природокористування. Це означає, що для забезпечення сталого розвитку та збереження навколишнього середовища необхідно максимально з користю використовувати природні ресурси шляхом мінімізації негативного впливу на екосистеми.

Рациональне природокористування – це не лише питання екології, але й питання економіки та соціального розвитку, бо ефективне використання ресурсів передбачає мінімізацію відходів виробництва, споживання та досягається шляхом впровадження безвідходних технологій, переробки відходів та повторного використання матеріалів, що позитивно впливає на економічні, соціальні й екологічні складові. Тому питання утворення і використання побічних продуктів на сьогодні набуває популярності.

Побічні продукти — це речовини, предмети, що утворюються при виробництві основної продукції і не є метою даного виробництва, але придатні для використання як сировина в іншому виробництві чи як готова продукція. Регулювання питань побічних продуктів здійснюється відповідно до Порядку віднесення речовин або предметів до побічних продуктів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17.11.2023 №1214.

Не знайдеться жодного підприємства чи людини, які ставили б за мету отримання відходів. Тож студенти ЗП(П)ТО «Чугуївський регіональний центр професійної освіти Харківської області», які навчаються за професією «Кухар. Кондитер», зацікавилися питанням, як же можна використати рештки продуктів з користю, адже під час приготування страв значна частина очистків іде у смітник.

Щоб активізувати студентів до експериментальної роботи була проведена гра «Так. Ні», під час якої майбутні кухарі визначалися з поняттями «відходи» та «побічні продукти».

Для реалізації питання щодо рационального використання харчових (овочевих) решток було вирішено, що

головною стравою експерименту буде борщ – культурне надбання, гордість та кулінарний символ нашої країни.

Рецептів борщу існує безліч, і ледь не кожна господиня має свій власний. Хтось любить борщ із квасолею, хтось варить його з грибами, а хтось готує без капусти. Досить часто рецепти борщу в сім'ях дбайливо передаються з покоління в покоління, а деякі навіть тримаються у суворій таємниці. Обравши рецепт борщу, на власний смак, студенти приступили до роботи, під час якої виникли побічні продукти (овочеві очистки), і разом з викладачем розпочали дослідження з використання овочевих решток.

Існує декілька способів рационального використання відходів, а саме:

- компостування: овочеві очистки є матеріалом для компостування, який можна використовувати для удобрення саду або городу;
- приготування бульйону: з овочевих очисток можна приготувати смачний і корисний овочевий бульйон;
- підгодівля тварин: деякі овочеві очистки, такі як морквяні та карто-

пляні, можна використовувати для підгодівлі тварин;

– виготовлення добрив: з овочевих відходів можна приготувати добриво для рослин.

Було вирішено дослідити виготовлення добрив, оскільки в аграрному секторі все частіше спостерігається відмова від застосування засобів хімізації та перехід на біологічне землеробство.

Виготовлення добрив з овочевих очисток – це чудовий спосіб не лише утилізувати органічні відходи, а й отримати цінне добриво для городу, саду або кімнатних рослин. Для перетворення очисток на добрива є кілька методів: компостування, сушіння, настоювання.

1. Компостування – це процес природного розкладання органічного матеріалу, що призводить до виникнення матеріалів, багатих на поживні речовини, які живлять ґрунт. Овочеві очистки складають у компостну яму або контейнер, по чергово перемішуючи їх з іншими органічними матеріалами: листя, трава, тирса. Важливо забезпечити достатню вентиляцію та вологість компостної купи. Процес компостування триває від кількох місяців до року, залежно від умов. Готовим компостом буде темна, розсипчаста маса з приємним земляним запахом.

2. Сушіння – це процес видалення вологи з овочевих решток з метою їх збереження. Сушити відходи можна в духовці або на свіжому повітрі. Для цього шкірку розкладають в один шар і залишають в добре провітрюваному місці.

3. Настоявання. Очистки заливають водою у співвідношенні 1:3 або 1:5. Настояють протягом 1-2 тижнів, періодично помішуючи. Готовий настій розводять водою у співвідношенні 1:10 і використовують для поливу рослин. Цей метод дозволяє швидко отримати рідке добриво, багате на мікроелементи.

У процесі експерименту зупинились на методі сушіння і подрібнення, склали покрокову інструкцію виготовлення добрива у домашніх умовах.

ІНСТРУКЦІЯ

1. Збір очистків

Зібрати овочеві очистки за рецептом.

Набір сировини	Брутто, г	Нетто, г	Кількість очисток, г
Буряки	750	600	150
Капуста білоголова свіжа	500	400	100
Картопля	1065	800	265

Морква	250	200	50
Цибуля ріпчаста	180	150	30
Часник	20	15	5
Томатне пюре		150	0
Борошно пшеничне		30	
Сало шпик	52	52	
Оцет 3 %		50	
Перець солодкий	135	100	35
Бульйон		3500	
Вихід борщу		5000	635

Важливо! Не використовувати очистки від хворих або гнилих овочів.

2. Підготовка очистків

Ретельно промити очистки, щоб видалити залишки ґрунту та бруду. Для прискорення процесу сушіння варто нарізати великі очистки на дрібніші шматочки.

3. Сушіння очистків

1. Розкласти очистки тонким шаром на папір або тканину.

2. Сушити очистки на сонці або батареї в добре провітрюваному місці або в дегідраторі.

3. Щоб забезпечити рівномірне сушіння, необхідно періодично перевертати очистки.

4. Щоб запобігти утворенню цвілі, потрібно сушити очистки до повного висихання.

4. Подрібнення очистків

Після повного висихання подрібнити очистки за допомогою блендера, кавомолки до стану порошку – добриво готове.

5. Зберігання добрива

• Зберігати подрібнені очистки в герметичному контейнері в сухому та темному місці.

• Добриво можна зберігати протягом декількох місяців.

6. Використання добрива

• Додавати подрібнені очистки в ґрунт під час посадки рослин або підживлення.

• Використовувати добриво в невеликих кількостях, щоб не перенаситити ґрунт.

Вихід сухої речовини добрива за наданим рецептом склав 81,5 грам з 635 грамів овочевих очистків.

Добриво з овочевих очистків є багатим джерелом мікроелементів, таких як калій, фосфор, азот тощо, які необхідні для росту та розвитку рослин. Таке добриво підвищує родючість ґрунту. Його рекомендують застосовувати перед висаджуванням розсади.

Слід зауважити, що добриво, виготовлене за таким рецептом, містить значну частину картопляних решток – близько 42%, що говорить про те, що дане добриво категорично не підходить рослинам сімейства пасльонових (Solanaceae), таким як: помідор, картопля, перець стручковий, баклажан, фізаліс, тютюн.

Це добриво можна класти на дно лунки під час посадки кабачків, гарбузів, цибулі, розсади огірків, капусти, а також плодово-ягідних чагарників і дерев. Для смородини та малини настій з картопляних очистків – одне з кращих добрив. Ягоди сильніше наливаються і стають солодшими. Вносити підгодівлю варто протягом усього вегетаційного періоду.

Отже, провівши кропітку роботу, студенти усвідомили, щоб вирішити проблему харчових відходів,

необхідно впроваджувати безвідходні технології.

При виконанні даного експерименту особливої уваги набуло професійне спрямування біології і екології з виробничим навчанням кухарів. Студенти змогли втілити набуті знання з теорії в практику, що дало можливість відпрацювати ряд ключових компетентностей, які є фундаментальними для успішного навчання та подальшої професійної діяльності.

Список використаних джерел

1. Постанова Кабінету Міністрів України від 17.11.2023 №1214 «Про порядок віднесення речовин або предметів до побічних продуктів».
2. Інтернет-джерела. — URL:
 - <https://agro-pro.com.ua/news/pobichni-produkti-novi-vimogi-ta-poradok-viznanna>
 - <https://www.unian.ua/recipes/first-courses/borscht/borshch-recept-recept-ukrajinskogo-cherwonogo-borshchu-10976501.html>

[borshchu-10976501.html](https://agro-pro.com.ua/news/pobichni-produkti-novi-vimogi-ta-poradok-viznanna)

- <https://nv.ua/ukr/food/eat/chomu-ne-varto-vikidati-ochistki-vid-ovochiv-shcho-z-nih-mozhna-prigotuvati-50419942.html>
- <https://superagronom.com/blog/115-kompostuvannya-efektivno-ekologichno-korisno-dlya-gruntiv>

Юлія ШТИХ,

викладач ЗП(ПТ)О «Чугуївський регіональний центр професійної освіти Харківської області»

З досвіду роботи

ЕЛЕКТРОННІ ІНСТРУМЕНТИ ЯК КЛЮЧ ДО СУЧАСНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

(Досвід педагогів ДНЗ «Регіональний центр професійної освіти будівельних технологій Харківської області» у використанні платформи Electude при підготовці слюсарів з ремонту колісних транспортних засобів)

Сьогодні професійна освіта України стоїть перед серйозними викликами. Війна, дистанційне навчання, технічні обмеження та потреба у збереженні практичної складової підготовки змушують педагогів шукати нові шляхи, аби не втратити головного — якості професійної освіти. Особливо це стосується таких професій, як «Слюсар з ремонту колісних транспортних засобів», де майбутній фахівець має не лише знати, а й уміти працювати руками, розуміти принципи роботи складних систем, проводити діагностику, технічне обслуговування та ремонт.

Підготовка висококваліфікованих робітників у нових умовах вимагає від педагогів закладів професійної освіти Харківщини гнучкості, креативності та цифрової грамотності. Відсутність доступу до реального обладнання, пошкодження навчально-матеріальної бази, нестача україномовних електронних ресурсів — усе це стало серйозними викликами, які постали перед педагогами і нашого закладу освіти.

За умов, коли студенти не завжди можуть потрапити до навчальних майстерень через безпекову ситуацію, на допомогу приходять цифрові рішення — сучасні навчальні платформи. Одним з інструментів, який успішно зарекомендував себе в освітньому процесі, стала платформа Electude,

яка дозволяє поєднувати теоретичну підготовку та практичні навички у дистанційному форматі. Ця платформа не просто інновація, а необхідність для забезпечення якісного процесу навчання, підтримки мотивації студентів та формування у них сучасних професійних компетентностей.

Платформа Electude — це інтерактивне середовище для вивчення автомобільної техніки, що широко використовується у країнах Європи, США та Азії. Її головна перевага — можливість отримати практичний досвід без реального автомобіля.

Педагоги закладу довго шукали платформу, яка б задовольнила всі запити. Платформа Electude має такі переваги серед інших цифрових інструментів:

1. Реалістичний досвід. Симулятор створює максимально реалістичне середовище автосервісу. Ви зможете працювати з різними моделями автомобілів, діагностичним обладнанням та інструментами. Реалістичні симуляції дозволяють моделювати роботу систем автомобіля, знаходити та виправляти помилки.

2. Інтерактивність. Ви не просто викладаєте теорію, а активно взаємодієте з віртуальним автомобілем. Це дозволяє краще засвоїти матеріал та розвинути практичні навички. Інтерактивні модулі забезпечують

ефективне засвоєння теоретичного матеріалу через дії — натискання, перетягування, складання схем.

3. Різноманітність завдань.

Electude пропонує широкий спектр завдань різної складності, що дозволяє адаптувати навчання під індивідуальні потреби кожного студента. Індивідуальні завдання створюють можливість навчання у власному темпі, з урахуванням особистих можливостей. Тести та оцінювання допомагають викладачу контролювати рівень знань кожного студента.

4. Відстеження прогресу. Система дозволяє відстежувати прогрес кожного користувача, виявляти слабкі місця та коригувати навчальний план.

5. Доступність. Electude доступний на багатьох мовах, що робить його доступним для фахівців з різних країн.

Структура платформи Electude

Платформа побудована у модульному форматі та має кілька взаємопов'язаних рівнів:

- Теоретичні модулі. Включають інтерактивні уроки з анімаціями, схемами та відеоматеріалами. Теми охоплюють двигуни, трансмісії, електронні системи, гальмівні системи, електромобілі та гібридні транспортні засоби.
- Віртуальні лабораторії та симу-

ляції. Студенти можуть практично відпрацьовувати навички діагностики та ремонту автомобіля. Використовуються реалістичні моделі автомобільного обладнання, датчиків та вузлів.

- Інтерактивні завдання та вправи. Перетягування деталей, складання схем, виконання операцій у віртуальному середовищі. Практичні сценарії із реальних ремонтних ситуацій.

- Тести та оцінювання. Перевірка теоретичних знань та практичних навичок. Автоматизоване оцінювання результатів та формування рекомендацій для подальшого навчання.

- Моніторинг та аналіз прогресу. Система фіксує дії кожного студента, дозволяє відстежувати помилки та адаптувати навчальний план.

Практичний досвід педагогів ДНЗ «Регіональний центр професійної освіти будівельних технологій Харківської області»

Майстри виробничого навчання спільно з викладачами професійно-теоретичної підготовки закладу створюють віртуальні класи. Студенти працюють у персональних акаунтах, що дозволяє адаптувати завдання під рівень знань.

Викладач або майстер виробничого

навчання проводить інструктаж з використання платформи перед початком роботи.

Кожен студент отримує персональне завдання: пройти модуль, виконати діагностику або знайти несправність у віртуальному автомобілі.

Платформа дає змогу моніторити типові помилки, що потім обговорюються під час заключного інструктажу.

Використання гейміфікації та інтерактивних модулів підвищує мотивацію та ефективність засвоєння матеріалу.

Приклади ефективного використання платформи Electude на уроках

Платформа Electude може бути ефективно інтегрована з різними етапами уроків і теоретичного, і виробничого навчання, щоб забезпечити гнучке та інтерактивне навчання. Ось кілька прикладів.

Уроки теоретичного навчання

1. Етап актуалізації опорних знань.

• Використання:

- Короткі інтерактивні тести або вікторини на платформі для перевірки попередніх знань студентів.
- Візуалізації або анімації для на-

гадування ключових концепцій.

• Завдання:

- Пройдіть короткий тест на платформі, щоб перевірити свої знання з теми «Електричні кола автомобіля».
- Перегляньте анімацію про роботу двигуна внутрішнього згоряння та дайте відповіді на контрольні запитання.

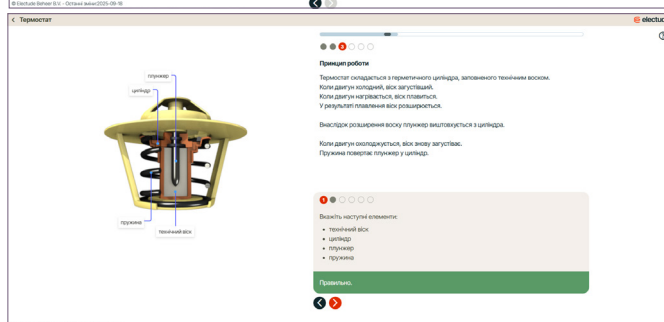
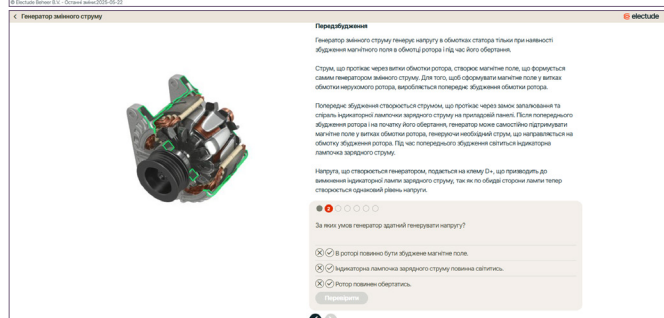
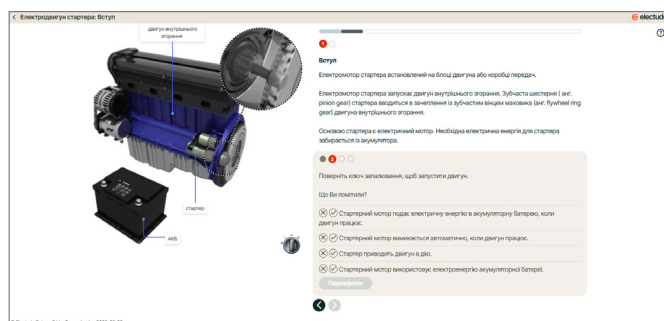
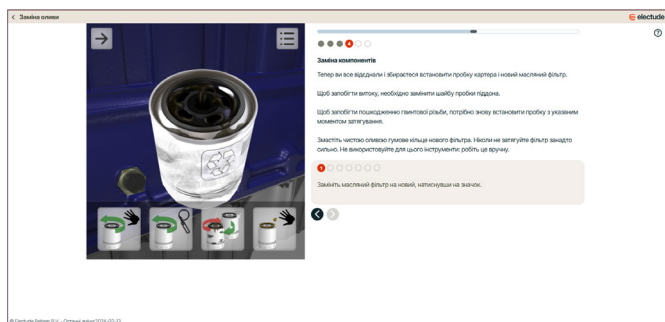
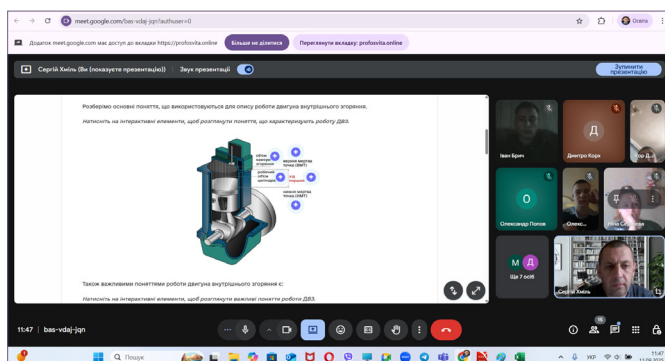
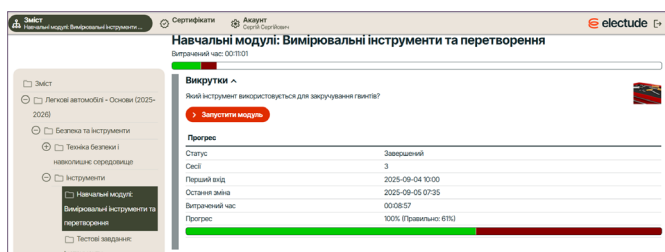
2. Етап вивчення нового матеріалу.

• Використання:

- Інтерактивні модулі з поясненнями, схемами та віртуальними симуляціями.
- Відеороки з демонстрацією практичних навичок.
- Можливість ставити запитання та отримувати миттєві відповіді.

• Завдання:

- Вивчіть модуль на платформі про системи запалювання та виконайте інтерактивні вправи.
- Перегляньте відеорок про діагностику датчиків автомобіля та складіть конспект.
- Використовуючи віртуальний симулятор, дослідіть роботу гідравлічної системи гальм та опишіть її складові частини.

3. Етап практичного застосування знань.

• Використання:

- Віртуальні лабораторії для відпрацювання практичних навичок.
- Симуляції діагностики та ремонту обладнання.

- Сценарії з реальними проблемами для розвитку навичок прийняття рішень.

• Завдання:

- Використовуючи віртуальну лабораторію, виконайте діагностику електричної системи автомобіля та складіть звіт.

- Виконайте симуляцію ремонту гальмівної системи та опишіть послідовність дій.

- Розробіть сценарій з пошуку та усунення несправності в системі кондиціонування автомобіля.

4. Етап закріплення та узагальнення знань.

• Використання:

- Підсумкові тести та завдання для перевірки засвоєння матеріалу.

- Аналіз результатів та надання індивідуального зворотного зв'язку.

- Можливість повторного вивчення складних тем.

• Завдання:

- Пройдіть підсумковий тест на платформі та проаналізуйте свої результати.

- Виконайте завдання на узагальнення знань про системи впорскування палива.

- Повторно вивчіть модуль про діагностику електронних систем автомобіля, використовуючи індивідуальні рекомендації платформи.

Платформа Electude може стати цінним інструментом для проведення вступного інструктажу на уроці виробничого навчання. Ось кілька способів її використання.

Уроки виробничого навчання

1. Ознайомлення з обладнанням та інструментами:

- *Віртуальні екскурсії:* інтерактивні модулі Electude дають змогу майстрові виробничого навчання продемонструвати різноманітне обладнання та інструменти, які будуть використовуватися під час виконання операцій.

- *3D-моделі:* такі моделі двигунів, трансмісій та інших компонентів автомобіля допомагають візуально ознайомитися з їх будовою та принципом

роботи.

- *Інтерактивні схеми:* використовуються для пояснення принципів роботи різних систем автомобіля та їх взаємозв'язку.

2. Правила техніки безпеки:

- *Віртуальні сценарії:* платформа надає змогу створити віртуальні сценарії, які моделюють небезпечні ситуації, що можуть виникнути під час роботи в майстерні.

- *Інтерактивні тести:* використовуються для перевірки знань студентів з правил техніки безпеки.

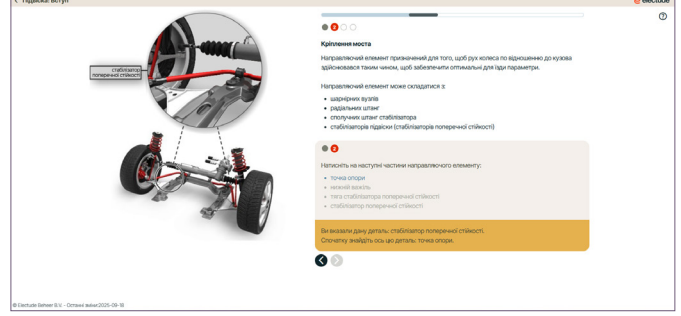
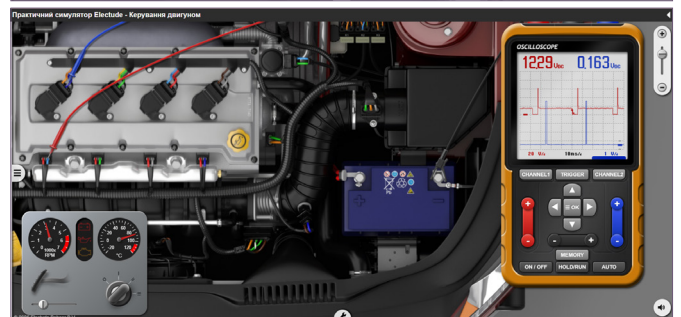
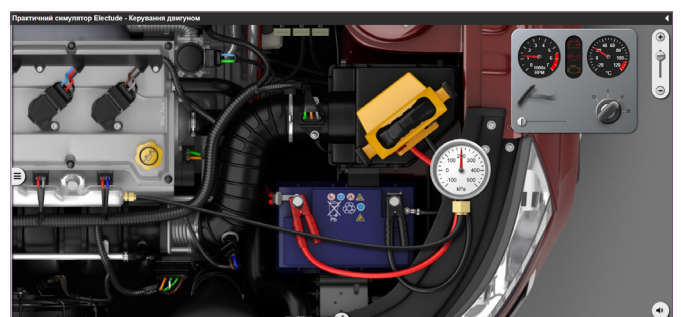
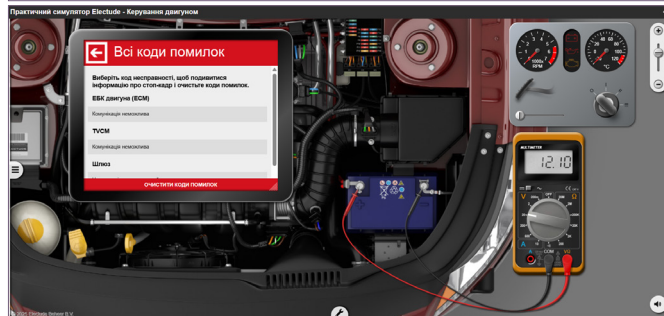
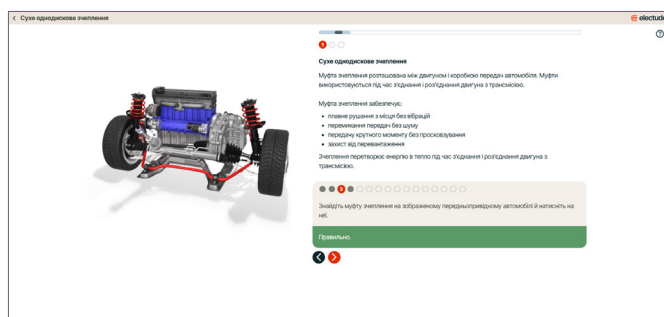
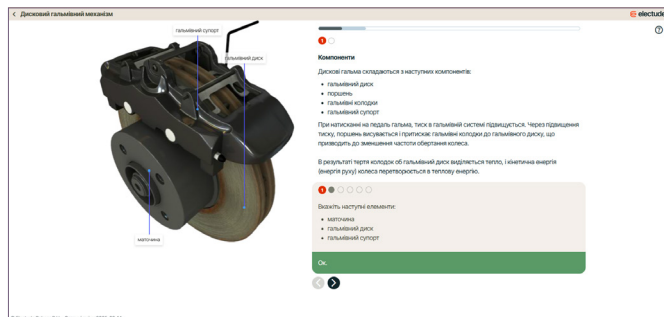
- *Відеоролики:* дозволяють продемонструвати правильні методи роботи з інструментами та обладнанням.

3. Ознайомлення з робочим місцем:

- *Віртуальна майстерня:* віртуальна модель майстерні дозволяє майстрові виробничого навчання ознайомити студентів з розташуванням обладнання та інструментів.

- *Інтерактивні завдання:* вимагають від студентів пошуку певних інструментів або обладнання у віртуальній майстерні.

- *Плани евакуації:* використовую-

не лише доповненням до традиційної освіти, а й ключовим елементом сучасної професійної підготовки, який гарантує високу якість освітнього процесу та конкурентоспроможність випускників на ринку праці.

Сучасна професійна освіта має дивитися в майбутнє, і Electude — це саме той інструмент, який допомагає зробити цей крок упевнено, професійно й безпечно.

Список використаних джерел

1. Electude. Official website. — URL: <https://www.electude.com>
2. Electude: Automotive e-learning

solutions. — Electude International B.V., 2024. — URL: <https://www.electude.com/solutions>

3. Гринько Л.М. Використання симуляторів у професійній освіті як засіб формування компетентностей майбутніх фахівців // Професійна освіта і педагогіка. — 2023. — №1. — С.47-53.

4. Ковальчук І.В. Інтерактивні технології в професійній підготовці здобувачів освіти технічного профілю // Освітній простір України. — 2022. — №28. — С.134-140.

5. Міністерство освіти і науки України. Цифровізація професійної освіти: електронні платформи та ін-

струменти. — Київ: МОН України, 2023.

6. Петренко О.В. Використання цифрових навчальних платформ у підготовці майбутніх фахівців технічних професій // Професійна освіта: проблеми і перспективи. — 2023. — №2(45). — С.56-62.

Людмила РЕУЦЬКА,

методист ДНЗ «Регіональний центр професійної освіти будівельних технологій Харківської області»;

Сергій ХМІЛЬ,

викладач ДНЗ «Регіональний центр професійної освіти будівельних технологій Харківської області»

З досвіду роботи

ТРЕНІНГОВІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ КУХАРІВ

Тренінгові технології є сучасним інтерактивним та практико-орієнтованим підходом до навчання, який значно підвищує ефективність професійної підготовки кухарів. Вони створюють середовище, максимально наближене до реальних умов професійної кухні, фокусуючись не лише на передачі знань, а й на формуванні практичних навичок та розвитку ключових компетенцій.

Тренінг є інтерактивним методом навчання, який фокусується на практичному відпрацюванні навичок, активній участі студентів та негайному застосуванні знань. На відміну від традиційних освітніх форм (лекцій), тренінг спрямований на зміну поведінки та формування конкретних компетенцій.

На тренінгу розкривається активна позиція учасників, які залучаються до дискусій, вправ, рольових ігор та моделювання ситуацій. Основний акцент робиться на «навчанні через дію». Теорія подається мінімально, лише як підґрунтя для практичних завдань. Тренінги майже завжди проходять у невеликих групах. Це розвиває комунікацію, сприяє обміну досвідом, взаємонавчанню та розвитку навичок командної роботи. Окрім того, здійснюється структурований зворотній зв'язок (Feedback). Тренер та інші учасники надають негайний, конструктивний відгук щодо виконання завдань, що дозволяє швидко виявляти та коригувати помилки. Учасники можуть екс-

периментувати та робити помилки, не побоюючись негативних виробничих наслідків, перетворюючи помилки на досвід.

Застосування тренінгових технологій дає значні переваги у професійній підготовці кухарів. У таблиці представлені переваги тренінгових технологій.

Перевага	Опис
Висока ефективність засвоєння навчального матеріалу	За рахунок активної участі та практичного застосування, інформація та навички запам'ятовуються краще, ніж при пасивному слуханні лекцій.
Розвиток «м'яких навичок» (soft skills)	Тренінг є ідеальним інструментом для розвитку комунікації, лідерства, управління конфліктами, стресостійкості та командної роботи.
Швидка адаптація до змін	Моделювання кризових та нових виробничих ситуацій готує фахівців до швидкого прийняття рішень та інновацій.
Підвищення мотивації	Інтерактивний формат, ігрові елементи та відчуття негайного результату значно збільшують зацікавленість та внутрішню мотивацію до навчання.
Формування цілісної компетенції	Тренінг дозволяє одночасно розвивати знання, уміння та особистісні якості, необхідні для успішної професійної діяльності.

Економічність часу, тайм-менеджмент

Концентроване, інтенсивне навчання дозволяє досягти конкретних навчальних цілей за відносно короткий проміжок часу.

Тренінгові технології є потужним інструментом у підготовці кухарів, оскільки вони дозволяють відійти від пасивної лекційної форми та зосередитися на активному формуванні «м'яких» навичок (soft skills), зокрема критичного мислення та креативності. У кухаря ці навички є не просто бажаними, а життєво необхідними для успішної кар'єри та інновацій на кухні.

Критичне мислення для кухаря — це здатність швидко та ефективно аналізувати ситуацію, оцінювати інформацію, виявляти проблеми та приймати оптимальні рішення в умовах високого темпу роботи. Тренінг розвиває цю здатність через:

— **кейс-метод:** кухарям пропонуються реальні або гіпотетичні виробничі проблеми, наприклад, несподівана відсутність ключового інгредієнта, технічна несправність обладнання або скарга клієнта. Учасники мають проаналізувати ситуацію, зважити всі «за» і «проти» різних варіантів і обґрунтувати рішення;

— **аналіз технологічних карт:** тренінги включають завдання з оцінки та оптимізації існуючих рецептур. Студенти мають критично проаналізувати послідовність процесів, ефектив-

ність використання часу та сировини, а також можливі ризики для якості страви;

– **семінари-дискусії**: обговорення нових стандартів безпеки (НАССР), сучасних дієтичних тенденцій чи вибору постачальників допомагає студентам формувати власну, аргументовану позицію, а не просто приймати інформацію на віру.

Як результат: майбутній кухар вчиться не панікувати в кризових ситуаціях, а діяти раціонально, приймаючи зважені та економічно обгрунтовані рішення.

Креативність на кухні – це здатність створювати нові страви, вносити оригінальні зміни до класичних рецептів, естетично оформлювати подачу страв та знаходити нестандартні рішення для вдосконалення технологічних процесів. Наприклад, можна привести тренінги з використанням методів стимулювання креативності:

– **тренінги з фуд-дизайну та подачі**: студенти отримують завдання на естетичне оформлення страви з використанням різних технік, кольорів та архітектури тарілки. Це розвиває художній смак та уяву;

– **тренінг «Чорний ящик»**: учасникам надається обмежений та часто несподіваний набір інгредієнтів, з яких вони повинні за певний час створити готову страву. Це змушує мислити поза шаблонами, імпровізувати з текстурами, смаками та техніками;

– **метод мозкового штурму**: групі заняття, спрямовані на генерування максимальної кількості ідей щодо створення нового меню, використання харчових відходів або розробки страв для спеціальних дієт;

– **модифікація класики**: завдання із переосмислення класичного рецепту (наприклад, борщу чи салату «Цезар») із застосуванням новітніх кулінарних технік (молекулярна кухня) або нетипових локальних продуктів.

Майстер виробничого навчання ДНЗ «Ізюмський регіональний центр професійної освіти» Гайдаш Тетяна Тарасівна вже 12 років навчає студентів професії «Кухар». Вона використовує різні форми організації навчальної діяльності: уроки виробничого навчання в майстерні, лабораторно-практичні роботи, виробнича практика на підприємстві, конкурси професійної майстерності, майстер-класи тощо; впроваджує

інноваційні методи навчання у навчальній і виховній роботі.

Гайдаш Т.Т. впевнена, що тренінг може стати потужним інструментом для професійного спрямування майбутніх кухарів. Його можна інтегрувати в освітній процес на різних етапах підготовки, щоб допомогти студентам усвідомити професійний вибір, розвинути необхідні навички та отримати мотивацію для успішної кар'єри.

Тетяна Тарасівна розробила та провела **виховний позаурочний захід «Кулінарний вектор: крок до успіху»** у випускній групі кухарів з використанням тренінгових методик.

Мета тренінгу:

- поінформованість студентів про реалізацію себе в професії;
- формування та розвиток важливих для кухаря навичок: робота в команді, комунікація, креативність, вирішення проблем, управління часом;
- формування навичок користування формулою вибору місця роботи «ХОЧУ, МОЖУ, ТРЕБА»;
- створення резюме та професійного портфоліо;
- підвищення впевненості у власних життєвих кроках.

Тривалість тренінгу: 1 год. 10 хв.

План тренінгу

Етапи тренінгу	Очікування/короткий опис роботи	Необхідні матеріали
Привітання. Вступ	Мотивація/розуміння важливості професійного визначення під час навчання в закладі освіти	Екран для демонстрації слайдів, проектор, ноутбук, посилання на презентацію-супровід: https://docs.google.com/presentation/d/1Vzw-t3ixBw0DoqPBC3wCGHwHEPUIT02/edit?usp=sharing&ouid=116737254832670230361&rtoref=true&sd=true
Обговорення правил	Прийняття правил роботи під час тренінгу	Пам'ятка для учасників тренінгу https://drive.google.com/file/d/1I6WorsSINgscuaHT3YfWCF0BZ_XF1EV/view?usp=sharing
Вправа «Презентація»	Порівняти, ким мріяли стати в дитинстві і ким хочуть стати зараз	Аркуші для нотаток, ручки https://drive.google.com/file/d/1w6DTKKModJUudjwQ5uexIN44IGwtEXPT/view?usp=sharing
Гра «Очікування»	Визначення бажаного результату для учасників тренінгу	Ватман з намальованою галявиною і стікери-квіточки
Інформація від ведучої тренінгу	Інформація про актуальність професії, важливість роботи кухарів під час війни	Відеоролик https://www.youtube.com/watch?v=HZFJt-X174A
Вправа «Наслідки»	Оголошення прикладів наслідків вдалого та невдалого вибору професійного шляху	Ватман, роздруковані тези: https://docs.google.com/document/d/1eMwvZSKsMjUq08ZclaYoXUmu7geQciRN/edit?usp=sharing&ouid=116737254832670230361&rtoref=true&sd=true
Вправа «ХОЧУ - МОЖУ - ТРЕБА»	Отримання інформації про формулу успішного вибору місця роботи	Проектор, екран, ноутбук, роздрукований алгоритм реалізації професії https://drive.google.com/file/d/1QDNbE6QI2IE59TEJGpYqoZRF2d0oOxV/view?usp=sharing
Гра «Ланцюжок професій»	Нагадування про різновиди професії «Кухар»	
Інформація про тенденції у сфері кулінарії	Засвоєння інформації про перспективи і тенденції у сфері кулінарії	Проектор, екран, ноутбук
Міні-лекція «Складання вдалого резюме та портфоліо»	Ознайомлення з процесом створення професійного портфоліо та резюме без досвіду роботи	Проектор, екран, ноутбук. Canva (конструктор резюме)

Рефлексія	Визначення головних кроків професійного розвитку	
Гра «Мої професійні бажання»	Усвідомлення своїх професійних бажань, встановлення зв'язку між бажанням і місцем роботи	Роздруковані фрази незакінчених речень: https://docs.google.com/document/d/1iRdMxX0fJfw3Qzv1JbU-ri229XMAFKu/edit?usp=sharing&ouid=116737254832670230361&rtop=true&sd=true
Гра «Очікування»	Визначення результату тренінгу	Ватман з намальованою вазою і стікери-квіточки
Заключне слово	Побажання учасникам тренінгу	

СЦЕНАРІЙ ТРЕНІНГУ

I. Вступна частина. (11 хв.)

1. Вступне слово (2 хв.)

Доброго дня! Рада вітати вас на тренінгу з подальшого самовизначення! Хто з вас вже думав про те, де хотів би працювати після закінчення навчання? (Відповіді студентів).

Які труднощі ви бачите на шляху до своєї мрії? (Відповіді студентів).

Усі ви вже зробили перший крок до своєї мрії, обравши таку цікаву і завжди актуальну професію «Кухар». Але як перетворити цю мрію на реальність? Про це ми сьогодні і поговоримо. Можливо, хтось із вас вже думав про те, в якому ресторані хотів би працювати, а хтось мріє відкрити власну справу? А може, ви ще не зовсім визначилися зі своїми бажаннями? Не хвилюйтеся, цей тренінг націлений на допомогу вам у подоланні труднощів подальшого самовизначення. Він допоможе сфокусуватися на можливостях, які відкриваються перед вами.

Здавалося б, яке може бути самовизначення, якщо ви вже отримуєте професію? Але, як показує досвід і статистика, є ряд труднощів, з якими стикаються наші випускники. Серед них – вимушене переселення через військовий стан, неможливість влаштуватися на роботу, яку собі уявляли, труднощі з продовженням навчання в закладах вищої освіти через невчасну або відсутню підготовку тощо.

На сьогоднішньому тренінгу ми спробуємо прокласти уявний маршрут до вашої мрії, зробити крок до успіху! То ж розпочнемо наш тренінг!

2. Обговорення правил (1 хв.)

Пропоную прийняти правила роботи під час тренінгу:

- поважайте думку кожного;
- підтримуйте одне одного;
- будьте доброзичливими;
- будьте активними;
- не критикуйте;
- не давайте оцінок;
- будьте цілеспрямованими;

- вимкніть мобільні телефони.

Кожен з вас отримав аркуш для нотаток до тренінгу для зручності виконання вправ та запису корисної інформації. Він залишиться вам, можете робити свої позначки. Після тренінгу ще раз продивіться записану інформацію.

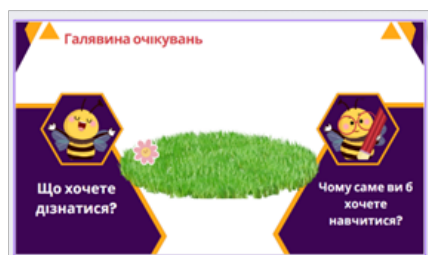
3. Вправа «Презентація» (5 хв.)

Кожен з вас презентує себе, називаючи своє ім'я, професію, про яку мріяли в дитинстві, та професію, про яку мрієте зараз. Якщо відбулися зміни, то коротко розкажіть чому. (Учасники почергово презентують себе.)

Поміркуйте над тим, чим ви хочете займатись у майбутньому і які дії вам потрібно виконати для реалізації себе в професії.

4. Гра «Очікування» (3 хв.)

Що кожен з вас очікує від сьогоднішнього тренінгу? На стікерах напишіть, чому ви б хотіли сьогодні навчитися, що б допомогло вам в подальшому професійному визначенні. Прикріпіть стікери на галювину очікування. (Студенти записують свої очікування).

II. Основна частина (40 хв.)

1. Теоретичний блок (6 хв.)

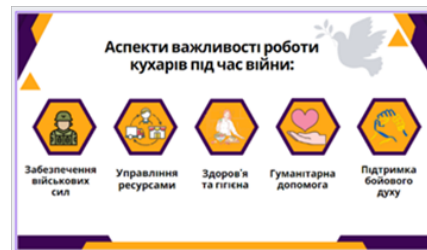
Чи знаєте, скільки професій існує у світі? Їх близько 50 000! Щороку з'являється близько 500 нових професій і майже 1000 втрачають свою актуальність.

У цей непростий для нашої країни час, ви опановуєте необхідну професію. Ось деякі аспекти важливості роботи кухарів під час війни.

Забезпечення військових сил:

Кухарі відіграють ключову роль у забезпеченні армії їжею як джерелом

енергії та здоров'я, впливаючи на ефективність бійців, адже це допомагає виконанню їхніх обов'язків у складних умовах. Здорове та ситне харчування є важливим фактором для збереження бойової готовності.

Управління ресурсами: Ефективне планування та управління харчуванням відіграє важливу роль у раціональному використанні обмежених ресурсів під час війни.

Здоров'я та гігієна: Кухарі відповідають за безпеку та гігієну харчових продуктів для уникнення захворювань та забезпечення загального здоров'я військових.

Волонтерська допомога: Кухарі беруть участь у волонтерській допомозі цивільному населенню, що постраждало від війни.

Підтримка бойового духу: Забезпечення харчуванням впливає на бойовий дух військових. Смачна та належно підготовлена їжа може підняти моральний дух бійців у важких умовах.

Можливо, хтось доповнить цей перелік? (Доповнення від учасників тренінгу).

Під час війни робота кухарів стає вкрай важливою, і їхні завдання та внесок можуть бути критичними для забезпечення військових, цивільного населення та всієї інфраструктури. Переглянемо відеоролик про професію кухар: <https://www.youtube.com/watch?v=HZEJt-XI74A>

2. Вправа «Наслідки» (4 хв.)

Ця вправа продемонструє вам, як важливо правильно обрати професію. На дошці закріплено ватман, розділений на дві колонки: вдалий і невдалий вибір професії. Вам потрібно розмістити тези у потрібній колонці. (Учасники тренінгу по черзі беруть тези і розміщують їх у потрібній колонці на ватмані з коротким поясненням).

Загальний результат виглядає так:

Вдалий вибір професії	Невдалий вибір професії
інтерес та зацікавленість у роботі	втрата інтересу до роботи
моральне задоволення професійною діяльністю	незадоволеність професійною діяльністю

фізичне та психологічне здоров'я	перенапруження
вдосконалення професійних знань	невстигання в роботі
кар'єрне зростання	пасивна адаптація в колективі
авторитет	безробіття
бажання розвиватися	витрати коштів на здобуття нової професії
натхненна праця	стрес
запорака впевненості	депресія
зниження рівня стресу	знижена самооцінка
підвищення працездатності	неможливість реалізувати себе
крок до успішного життя	

Підсумувавши роздуми про вибір професії, зрозуміло, що треба враховувати індивідуальні інтереси людини та її психофізіологічні здібності.

Поміркуйте, чи ви на правильному шляху до реалізації себе в обраній професії, чи потрібно змінити напрямок або докласти більше зусиль.

3. Вправа «ХОЧУ», «МОЖУ», «ТРЕБА» (9 хв.)

А як же дізнатися наперед, чи на правильному ми шляху? От була б формула успішного вибору місця роботи... Ви будете здивовані, але вона є! Вона носить назву «ХОЧУ! МОЖУ! ТРЕБА!».

У ваших нотатках, які ви поступово заповнюєте для себе, ви бачите слова «ХОЧУ», «МОЖУ», «ТРЕБА» та пусті клітинки, які чекають на ваші записи. Зараз ми детально обговоримо ці поняття, і ви доповните записи важливими висновками. Давайте розберемо кожну складову цієї формули успіху, щоб зрозуміти, як вони взаємодіють між собою. То ж, перша складова – це «ХОЧУ». Що ви розумієте під словом «хочу»? (Відповіді учасників тренінгу).

«ХОЧУ» – це шлях професійної реалізації для випускника з дипломом кваліфікованого робітника з професії «Кухар». Воно має відповідати вашим особистим бажанням, які часто визначають вибір місця роботи. Кожен з вас хоче вибрати те, що подобається та приваблює, адже це ключ до задоволення від роботи. Розглянемо алгоритм реалізації професії «Кухар», щоб зрозуміти, які кроки необхідно зробити для досягнення успіху. Результат, який можна отримати, продовжуючи навчання: нові знання, навички та можливості для кар'єрного зростання. Запишіть у свої нотатки, де б ви хотіли працювати:

це може бути ресторан, кафе, готель або власний бізнес.

Вибрати місце роботи чи подальшого навчання, враховуючи лише «ХОЧУ», недостатньо. Слід також враховувати те, що ви **МОЖЕТЕ**, адже це допоможе вам знайти оптимальний шлях для реалізації.

Для цього необхідна друга складова формули – «МОЖУ». Як ви думаєте, що входить до складової формули – «МОЖУ»? (Відповіді учасників тренінгу).

«МОЖУ» – це оцінка власних здібностей, індивідуально-психологічних особливостей та стану здоров'я.

Здібності – це сукупність індивідуально-психологічних особливостей людини, які є передумовою успішного виконання певних видів діяльності (набуття знань, умінь і навичок; використання їх у праці). Розрізняють загальні і спеціальні здібності. Загальні здібності необхідні для широкого кола занять. До них належать такі якості, як працьовитість, кмітливість, уважність, цілеспрямованість. Спеціальні здібності – це якості, які забезпечують успіх у вузькому колі видів діяльності. До таких, наприклад, відноситься зорова пам'ять, розуміння людей, добре розвинена чутливість рук, творче мислення, вміння швидко приймати рішення тощо. Основу для професійного розвитку формують мислення, пам'ять, увага, темперамент, характер.

Запишіть у нотатки спеціальні здібності, якими ви володієте, вони можуть зацікавити ваших майбутніх роботодавців чи допомогти в подальшому навчанні.

Обираючи професійний шлях, слід відповісти не тільки на питання «що я хочу?» і «що я можу», але й «що потрібно?». Це допоможе вам знайти оптимальний баланс між особистими бажаннями, можливостями та вимогами ринку праці.

«ТРЕБА» – це врахування сучасних потреб у цій професії та точна оцінка перспектив на місці роботи, тобто ваш вибір повинен бути актуальним. Адже для того, щоб реалізувати свій потенціал на роботі, важливо мати місце, де ви зможете повноцінно працювати, розвиватися та відчувати себе корисним.

Станом на 6 лютого 2025 року, за даними обласної служби зайнятості, на Харківщині актуальні 1890 вакансій. Кухар посідає 7 місце в цьому списку, що підкреслює її значущість на ринку праці. Ця професія була, є і залишати-

меться на ринку праці в усі часи, адже харчування – це одна з базових потреб людини. Важливість роботи кухарів під час війни важко переоцінити. З впевненістю можемо сказати, що професія, яку ви опановуєте, точно «ТРЕБА»!

Підведемо перші підсумки: для успішної професійної реалізації необхідно враховувати всі три складові: те, чим вам цікаво займатися, те, що у вас добре виходить, і те, що є потрібним та актуальним для суспільства.

4. Гра «Ланцюжок професій» (4 хв.)

Кухар – це людина, яка професійно готує їжу для інших, володіє знаннями технологій приготування страв, вміє обробляти продукти, розробляти рецепти та сервірувати страви. Ця професія має багато різновидів, які спеціалізуються на різних типах приготування їжі, кухнях, техніках та сферах діяльності. Вона має багато граней. Щоб усі їх пригадати, давайте пограємо в гру «Ланцюжок професій». Для цього вам потрібно по черзі назвати по одному різновиду професії «Кухар». (Учасники називають професії).

Орієнтовні відповіді: Підсобний робітник кухні, мийник столового посуду, кухар, персональний кухар, мангальщик, сушист, піцайоло, су-шеф, шеф-кухар, кухар-технолог, кухар-кондитер, адміністратор кулінарного виробництва, майстер виробничого навчання, викладач.

5. Інформація про тенденції у сфері кулінарії (повідомлення студентів) (2 хв.)

Професія «Кухар» розвивається відповідно до сучасних тенденцій та вимог гастрономічного світу. Ось кілька перспектив і тенденцій у сфері кулінарії:

1. Зросла популярність кулінарних технологій, таких як молекулярна гастрономія та використання новітніх технологій в кухонному процесі. Кухарі, які володіють цими техніками, можуть мати конкурентну перевагу.

2. Інтерес до здорового харчування підвищив попит на кухарів, які володіють навичками приготування здорових та дієтичних страв.

3. Популярність альтернативних систем харчування, веганського та вегетаріанського способу життя призводить до збільшення попиту на кухарів, які володіють навичками готування таких страв.

4. Розвиток соціальних мереж, таких як Instagram, TikTok, YouTube та різноманітних блогів про їжу, через які люди отримують велику кількість інформації та натхнення у сфері кулінарії. Зараз модно ділитися фотографіями страв, рецептами та кулінарними враженнями в онлайн-середовищі. Багато хто вже давно монетизує своє вміння готувати.

5. Деякі кухарі обирають шлях підприємця та відкривають власні ресторани або кулінарні студії.

6. **Міні-лекція «Складання вдалого резюме»** (15 хв.)

Що робити тим, хто намагається робити перші кроки на своєму професійному шляху? З чого почати? Перш за все – бути оптимістами! Роботодавці насправді готові брати молодих людей без досвіду роботи. Але зарплата у кухарів-початківців значно менша, ніж у спеціалістів. У молоді багато ентузіазму – це ще один плюс у вашу скарбничку. Роботодавцям важливо побачити, що кандидат готовий вчитися і розвиватися, важливо побачити в ньому потенціал. І відправною точкою на цьому шляху буде резюме.

Резюме – це короткий опис ваших даних, навичок, умінь, досягнень і освіти. Іншими словами, резюме потрібно для того, щоб надати рекрутеру або роботодавцю загальне уявлення про ваш досвід роботи.

Кухарям з досвідом роботи скласти його не дуже складно. Та що ж робити вам? Давайте розглянемо декілька порад для створення резюме для випускника закладу професійної освіти без досвіду роботи у галузі.

Резюме для кухаря без досвіду роботи повинно містити:

1. **Контактна інформація.** Повне ім'я, телефон та електронна адреса. Ваше ім'я та контакти в резюме дозволять роботодавцям легко побачити, хто ви та як з вами зв'язатися. Якщо ви вкажете недостовірну контактну

інформацію, або ваші контакти будуть вказувати на недостатність професіоналізму, роботодавці, скоріше за все, не зв'яжуться з вами.

2. **Освіта.** Випускник ДНЗ «Ізюмський регіональний центр професійної освіти» з професії «Кухар». Кваліфікація: IV розряд.

3. **Професійні навички.** Перелік ключових навичок, таких як володіння різними кулінарними техніками, здатність працювати в команді, організаційні та комунікаційні навички.

Уважно прочитайте вимоги роботодавця до вакансії, для якої ви складаєте резюме. Порівняйте їх зі своїми вміннями та коротко перерахуйте їх, починаючи з тих навичок, якими володієте краще за все. Опишіть будь-які проекти чи практичний досвід, перелічіть hard skills і soft skills, отримані під час навчання, проходження виробничої практики, підробіток влітку, наводячи конкретні приклади та досягнення. Не спокійтесь писати загальні фрази-кліше, які бісять рекрутерів: «спрямований на результат», «постійно навчаюся», «впевнений користувач ПК».

4. **Додаткова освіта та тренінги.** Вкажіть будь-які додаткові кулінарні курси, тренінги або сертифікати, отримані поза основною освітою.

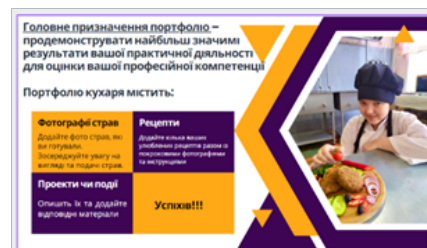
5. **Зацікавлення в обраній справі.** Короткий абзац про вашу пристрасть до кулінарії, ваші улюблені типи кухні та рецепти, якими ви цікавитесь.

6. **Мови.** Все частіше роботодавці при пошуку працівників приділяють увагу володінню іноземними мовами. Наприклад, знання англійської мови на розмовному рівні може бути відмінним козирем навіть для молодого фахівця. Опишіть, якими мовами ви володієте і на якому рівні.

Якщо ви не впевнені в тому, який рівень вказати, скористайтеся лайфхаком: існує безліч курсів іноземних мов, більшість з них мають безкоштовне пробне заняття або спеціальну анкету, за допомогою якої визначають ваш рівень знань. Також ви можете знайти онлайн сервіси з визначення вашого рівня. Спробуйте кілька варіантів, порівняйте результати, і ви зможете дізнатися свій рівень володіння мовою більш об'єктивно.

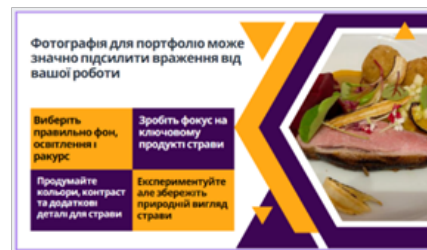
7. **Рекомендації.** Якщо у вас є рекомендації від майстрів закладу освіти, додайте їх або вказівку, що вони доступні за запитом. Більшого ефекту, що охарактеризує вас як доброго кухаря, можна досягти, додавши до резюме

портфоліо! Його головне призначення – продемонструвати найкращі результати вашої практичної діяльності для оцінки професійної компетенції.

графії страв, проекти або події. Додайте фото страв, які ви готували, зосереджуючи увагу на вигляді та подачі страв. Якщо ви брали участь у певних гастрономічних подіях чи проєктах, опишіть їх та додайте відповідні матеріали.

Фотографія приготованої страви для портфоліо є важливою, оскільки вона може підсилити враження від вашої роботи. Ось декілька порад, як сфотографувати страву:

1. Використовуйте природне світло або м'яке штучне світло, щоб створити природний вигляд страви. Уникайте яскравих світлових джерел або тіней.

2. Розмістіть тарілку зі стравою на рівні очей або трішки вище. Це дозволить зробити фотографію більш привабливою.

3. Зосередьте увагу на головному елементі страви, такому як центральний шматок м'яса або декоративна прикраса. Забезпечте чіткість цього елемента.

4. Оберіть нейтральний та простий фон, щоб уникнути відволікання від страви. Доречно використовувати дерев'яні або кам'яні поверхні, а також текстильні нейтральні тканини. Видаліть зайві об'єкти з фону, щоб не відволікати увагу від страви.

5. Тримайте страву в центрі кадру та уникайте «порожнього» простору.

6. Покажіть багатство кольорів та текстур страви. Виокремте контрасти та використайте насичені кольори.

7. Розгляньте можливість додавання декору чи приправ на тарілці, щоб підкреслити естетику страви.

8. Намагайтеся зберегти природний вигляд страви, уникайте використання занадто багато обробки або фільтрів.

9. Спробуйте різні ракурси, освітлення та композиції, щоб знайти найкращий спосіб підкреслити унікальність кожної страви.

Скласти резюме для роботи вашої мрії можна з використанням онлайн сервісів. Один з них – безкоштовний конструктор резюме Canva. Він допоможе зробити резюме стильним та цікавим. Усе, що вам треба, – обрати шаблон із запропонованих і продумати, чим заповнити рядки майбутнього резюме. Кожен з шаблонів ви можете трансформувати відповідно до ваших вподобань, змінюючи кольори, шрифти, графіку та додаючи власні зображення.

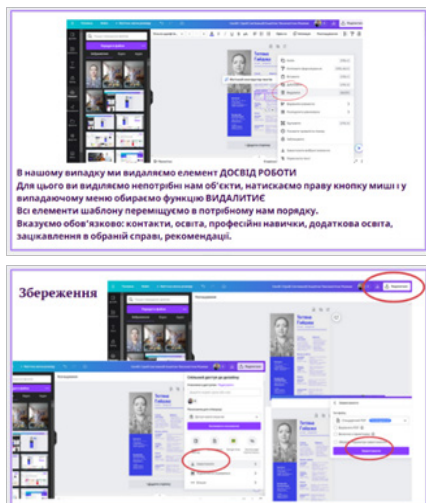
Перший крок – це реєстрація в онлайн сервісі Canva та ознайомлення з ним. Для зручності рекомендуємо перед цим проглянути покрокові інструкції в You Tube.

Після короткого огляду сервісу пишемо в пошук РЕЗЮМЕ КУХАРЯ. Натискаємо пошук. Обираємо шаблон із запропонованих. Натискаємо на нього. Натискаємо НАЛАШТУВАТИ ШАБЛОН і опиняємося в редакторі, де нам доступні до редагування усі його елементи. Змінюємо вказану в шаблоні інформацію на потрібну нам. Для цього обираємо поле, і вписуємо свій текст.

Натискаючи на іконки зліва, ми можемо додати своє фото. Для цього натискаємо на значок ПЕРЕДАНИ і потім ПЕРЕДАТИ ФАЙЛ. Обираємо своє фото з пристрою і замінюємо запропоноване в шаблоні на своє.

Вказуємо усю інформацію, яку ми обговорювали сьогодні на тренінгу, а саме: контакти, освіта, професійні навички, додаткова освіта, зацікавлення в обраній справі, рекомендації.

У нашому випадку ми видаляємо елемент ДОСВІД РОБОТИ. Всі елементи шаблону переміщуємо в потрібному нам порядку. Коли ви закінчите редагу-

вання і перевірте вказану інформацію, натискаємо на значок ПОДІЛИТИСЯ у верхньому лівому куті. Потім у випадаючому меню обираємо ЗАВАНТАЖИТИ, натискаємо і знов обираємо ЗАВАНТАЖИТИ. Сервіс пропонує завантаження в форматі PDF, але ви можете обрати будь-який. Файл буде завантажено на пристрій.

Загальні поради:

- Створюйте резюме, яке висвітлює вашу готовність навчатися та розвиватися в галузі кулінарії.

- Використовуйте ключові слова та фрази, які часто зустрічаються в оголошеннях про роботу.

- Звертайте увагу на свої сильні сторони, такі як креативність, ретельність та бажання працювати у команді.

Формулюйте речення коротко й осмислено. Ваше резюме повинно відображати ваше бажання працювати, вчитися та розвиватися в галузі кулінарії, демонструвати конкретні приклади ваших навичок та знань, отриманих під час навчання.

Найкраще відправляти резюме файлом у форматі PDF? Так, ви збережете структуру і читабельність на будь-якому іншому пристрої.

III. Заключна частина (6 хв.)

1. Рефлексія (5 хв.)

Підсумуємо нашу роботу. Яка ж загальна послідовність дій людини при ухваленні рішення свого професійного розвитку, які його головні кроки? (Відповіді учасників тренінгу).

По-перше, це визначення та оцінка своїх «хочу» і «можу». По-друге, збір і аналіз інформації про ситуацію на ринку праці в регіоні, кар'єрні можливості, якщо потрібно, то заклади вищої освіти. По-третє, прийняття рішення і планування дій для досягнення мети та виконання запланованого. Можливо, в когось є запитання? (Відповіді ведучої тренінгу на запитання учасників).

2. Гра «Мої професійні бажання» (5 хв.)

Щоб усвідомити свої професійні бажання, давайте продовжимо речення. (Учасники вибирають смужки з незакінченими реченнями, дають відповіді).

Поміркуйте, чи пов'язані ваші професійні бажання з місцем навчання або роботи, на яку ви плануєте влаштуватись після випуску? Чого вам не вистачає, щоб зробити перший крок до успіху?

3. Гра «Очікування» (1 хв.)

На початку тренінгу ви прикріпили

Я бачу свою професійну ціль в тому, щоб
Я можу досягти успіху
У мене гарний вік для
Я абсолютно впевнений, що хочу
Мій успіх пов'язаний з
У мене є те, що необхідно для
Я знаю, що я буду
Мені було б гарно мати
Мені було б гарно бути
В роботі я задовольню своє бажання ...
У мене є природний потяг до
Моя робота дозволить мені
Для мене зручно і вигідно
У мене є здібності для
Я мрію
Мій професійний інтерес спрямований
У мене достатньо сил і бажання

свої квіточки очікувань. Зараз ті з вас, чий очікування від тренінгу справилися, перенесіть квіточки до вази. (Учасники переміщують квіточки).

4. Заключне слово (1 хв.)

Ми отримали в нагороду за плідну працю такий гарний букет! Молодці! Сподіваюсь, інформація, отримана в ході тренінгу, стане вам у нагоді та допоможе у визначенні вашого професійного шляху. Перед вами – безліч доріг, оберіть ту, яка дозволить вам займатись тим, що ви любите і дозволить любити те, чим ви будете займатись! Щастя вам!

Отже, використання тренінгових методик робить процес підготовки кухарів більш цікавим, ефективним та орієнтованим на потреби сучасного ринку праці. Майстер виробничого навчання може творчо підходити до інтеграції тренінгів в освітній процес, враховуючи особливості студентів та наявні ресурси.

Список використаних джерел

1. Зливков В.Л., Лукомська С.О. Сучасні тренінгові технології розвитку особистості в освіті. Київ, 2022. 184 с.
2. Копитко М.І., Томаневич ЛМ. Тренінги з менеджменту: навчально-методичний посібник. Львів, 2017. 128 с.
3. Мільчевська Г.С., Ель Харті Г., Малютіна Н.О. Тренінгова робота в умовах закладів освіти та у громаді (Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах). Київ, 2020. С.106-110.

Ніна ТКАЧЕНКО,
методист НМЦ ПТО
у Харківській області;

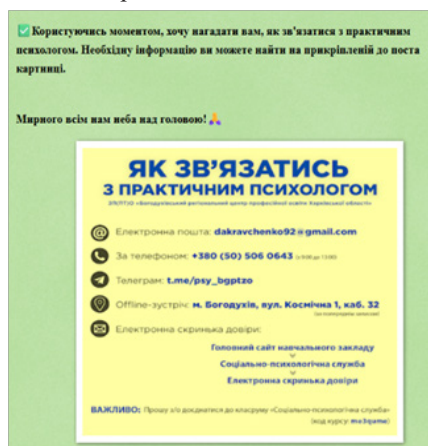
Тетяна ГАЙДАШ,
майстер виробничого навчання
ДНЗ «Ізюмський регіональний центр
професійної освіти»

ЕФЕКТИВНІ МЕТОДИ РОБОТИ ПРАКТИЧНОГО ПСИХОЛОГА ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В РЕЖИМІ ОНЛАЙН

Психологічна служба ЗП(ПТ)О «Богодухівський регіональний центр професійної освіти Харківської області» працює над важливою проблемою: «Психологічна взаємодія учасників освітнього процесу як важлива умова високої результативності навчання».

Основними завданнями психологічної служби є:

- захист прав і свобод студентів, створення безпечного освітнього середовища (запобігання насильству, булінгу, конфліктів, правопорушень, профілактика та запобігання домашньому насильству);
- забезпечення психологічної стійкості учасників освітнього процесу, які постраждали від російської агресії (особливо ВПО, дітей військових, постраждалих від бойових дій);
- психологізація освітнього процесу з метою задоволення потреб особистісно-орієнтованої системи освіти.

Ці завдання мають високу вагомість, але як ефективно їх виконувати, якщо не використовувати сучасні методи отримання інформації в режимі онлайн?

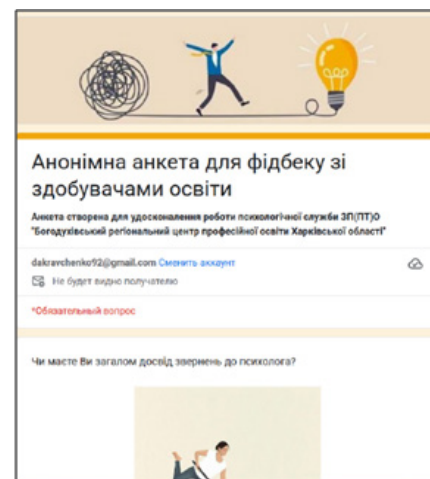
У першу чергу, створено «Віртуальний кабінет психолога», де кожен учасник освітнього процесу може дізнатися про те, як впоратися зі стресами та тривогами, як підвищити мотивацію та знайти натхнення, як правильно побудувати кар'єру та позбавитися від шкідливих звичок, а окрім цього ще багато цікавого: <https://psyboggzppto.blogspot.com/2023/08/>

У цьому віртуальному кабінеті надано візитівку практичного психолога (основні канали зв'язку з фахівцем), телефони довіри, посилання на аудіо та відеоматеріали, добірки пізнавальних фільмів, які можна подивитися на вихідних тощо. Є актуальні телефони «Гарячих ліній»: «Психологічна служба. Колцентр #ВАРТОЖИТИ», «Харківська регіональна психологічна служба», а також телефони з питань протидії булінгу, суїциду, торгівлі людьми, насильству тощо.

Кожного тижня тут публікується корисна інформація для всіх учасників освітнього процесу:

- текстові пости на актуальні психологічні питання, наприклад, «Як зберегти тепло у стосунках на відстані?», «Як творчість може змінити ваше життя?», «Три вправи, які можуть подолати стрес», «Що таке «панічна атака» та методи боротьби з нею» тощо;
- цікавий матеріал для батьків – «Я поганий тато (я погана мама): як розібратися у своїх емоціях і стати кращими батьками».

З метою отримання зворотного зв'язку про роботу психологічної служби закладу освіти, популяризації психологічної допомоги, налаштування респондентів на позитивний лад та «м'якого» підштовхування студентів до використання послуг практичного психолога, а також інформування про канали зв'язку з фахівцем, на платформі Google Forms проведено анкетування. У результаті опитування виявлено, що найбільш поширені теми запитів від студентів до практичного психолога – це високий рівень тривоги, поганий сон та бажання підняти самооцінку. Основними перепонами, через які студенти уникають звернень – це сором'язливість, недовіра до психологів та страх, що про причину звернення дізнаються інші. Найбільш пріоритетними каналами спілкування з практичним психологом респонденти вважають телефонну розмову, очну зустріч та переписку у соціальних мережах.

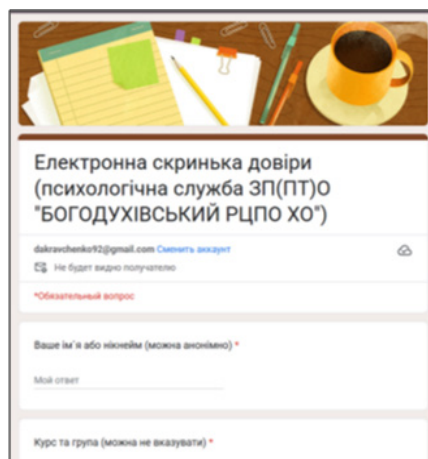
Отримані результати використовуються у процесі роботи для створення більш комфортних та якісних умов отримання студентами психологічних послуг та під час підготовки річного плану практичного психолога.

З метою популяризації робітничих професій серед випускників 9-х та 11-х класів практичним психологом створено сучасний та зручний інструментарій для інформування абітурієнтів у вигляді тесту: «Яка професія в ЗП(ПТ)О «Богодухівський регіональний центр професійної освіти Харківської області» підійде саме тобі?». Це тестування – яскравий приклад того, як психологія може поєднуватися з профорієнтаційною стратегією закладу освіти; тест в сучасному форматі розповідає про переваги професій, які вони можуть здобути в цьому закладі професійної освіти.

Тест розповсюджується серед випускників 9-х та 11-х класів у День відкритих дверей, під час онлайн-зустрічей з ними, публікується на офіційному сайті закладу освіти та у соціальних мережах (навіть створюється QR-код), роздруковується та роздається перехожим на вулицях міста. Його основна ціль – не збір даних респондентів (з цим справиться «Електронна анкета для вступу»), а просвіта щодо професійного різноманіття сучасного закладу професійної освіти.

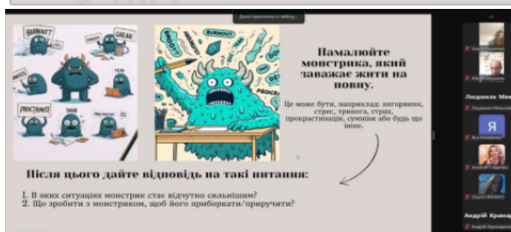
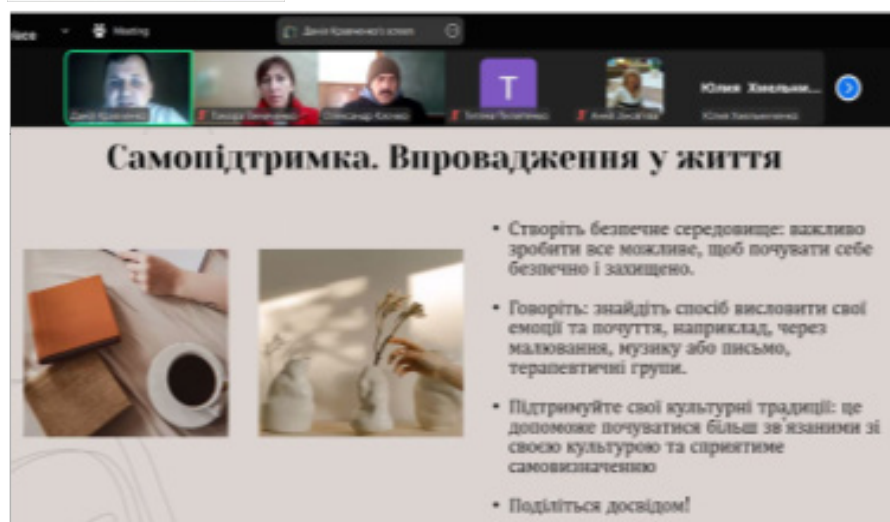
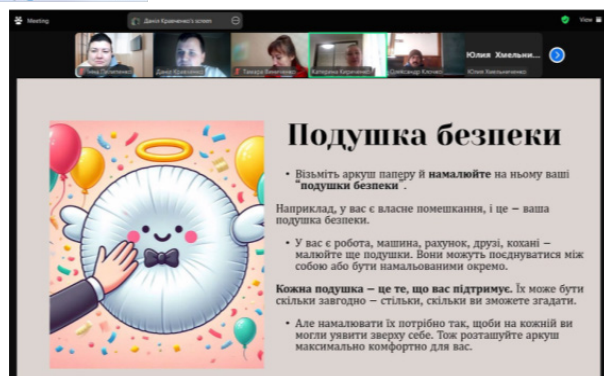
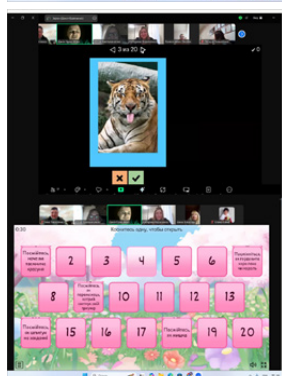
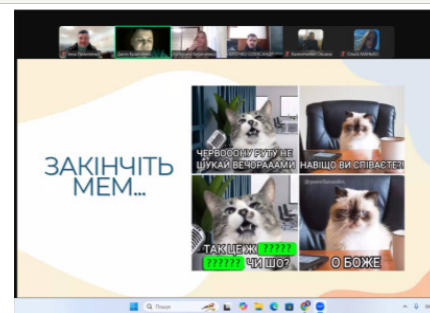
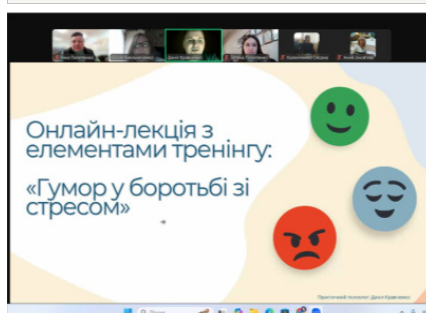
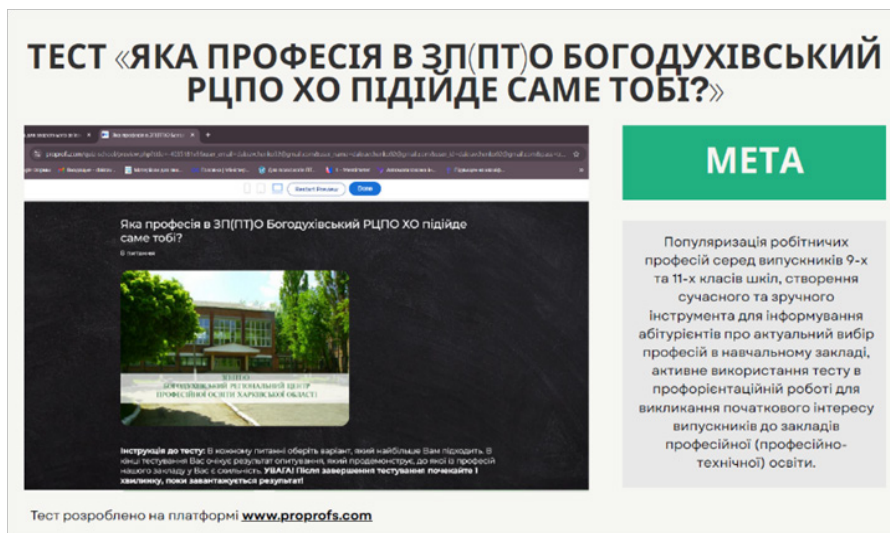
Консультаційну роботу практичний

психолог проводить доволі зручним способом: необхідно заповнити анкету на онлайн-консультацію або скористатися анонімною електронною скринькою довіри. Так визначається характер запиту та контактні дані респондента. Далі відбувається спілкування в месенджерах та плавний перехід до офлайн-зустрічей.

Для педагогічних працівників закладу розроблено психологічний тренінг «Як наблизити своє життя під час війни до нормального? Практичні поради» та онлайн-лекцію «Гумор в боротьбі зі стресом». Такі заходи направлені на підвищення рівня стресостійкості та обізнаності в варіативності застосування стратегій саморегуляції.

Отже, в умовах постійних викликів часу соціально-психологічна служба закладу освіти покликана постійно експериментувати: здійснювати творчий пошук оригінальних, нестандартних підходів до вирішення різноманітних психологічних завдань. Продуктом творчого пошуку є нові технології дистанційного навчання. Вдале використання онлайн-ових вправ та ігор допомагає легко створювати аутентичні завдання та розмішувати їх на освітньому веб-ресурсі для популяризації та підвищення ефективності роботи психологічної служби.

Даніел КРАВЧЕНКО,
практичний психолог
ЗП(ПТ)О «Богодухівський регіональний центр професійної освіти Харківської області»

УРОКИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ОНЛАЙН

(як зберегти здоров'я та витривалість під час війни)

Війна змінила життя кожного українця. Сотні тисяч дітей вимушені навчатися дистанційно, перебувати в укриттях, жити в нових, іноді дуже складних умовах.

Дзвоник тепер лунає не у класах, а у віртуальних кімнатах. Замість звичайних спортивних залів — вузькі коридори укриттів, замість стадіонів — подвір'я будинків чи навіть кімнати у тимчасовому житлі. Та незмінним залишається одне: фізична культура потрібна і в мирний час, і у воєнний.

У цей непростий час важливими є ті уроки, які підтримують здоров'я, силу духу й віру в майбутнє. Урок фізкультури у воєнний час — це не лише вправи на спортмайданчику чи у залі. Викладачі креативно пристосовують заняття до обставин: проводять розминки онлайн, організовують рухливі паузи під час онлайн-занять, пропонують комплекси вправ, які можна виконувати навіть у невеликих приміщеннях.

Сьогодні урок фізичної культури — це не просто вправи чи нормативи. Це своєрідна «терапія рухом», що допомагає підліткам витримати стрес, відчути силу тіла й духу, зберегти віру у себе.

Фізична культура виконує кілька основних функцій:

- **Підтримка фізичного здоров'я.** Регулярні вправи допомагають зміцнити імунітет, серцево-судинну та дихальну систему, що особливо важливо під час стресу.
- **Збереження психічної рівноваги.** Спорт і рух допомагають знизити рівень тривожності, відволіктися від тривожних новин.
- **Формування витривалості та дисципліни.** Це ті риси, які потрібні

Найголовніше – не кількість віджимань, а регулярність і бажання дітей рухатися. Онлайн-уроки цьому навчають.

не лише спортсменам, а й кожному громадянину під час випробувань.

- **Патріотичне виховання.** Через спортивні челенджі студенти навчаються працювати в команді, допомагати одне одному, відчувати себе частиною

великої спільноти.

Навчання у закладах освіти відбувається дистанційно, уроки фізичної культури теж проводиться онлайн. Я перетворюю відеоконференції на справжні спортивні зали.

Як це відбувається?

Розминка перед камерою. Усі студенти стають у кадр і виконують вправи синхронно зі мною: нахили, присідання, рухи руками. Це створює атмосферу єдності, навіть якщо вони перебувають у різних містах.

Відеочеленджі. Даю завдання: наприклад, 20 стрибків зі скакалкою чи планка на 1 хвилину. Студенти записують короткі відео і надсилають у спільний чат. Так формується командний дух і з'являється азарт.

Домашні спортивні реквізити. Якщо немає гантелей — можна використати пляшки з водою, якщо немає скакалки — достатньо уявної. Студенти вчаться імпровізувати, і це лише зміцнює їхню кмітливість.

Рухливі паузи під час уроків. Співпрацюю з колегами: під час довгих онлайн-занять студенти отримують «спортивні паузи» — 3-5 хвилин розминки, щоб відпочили очі та розвантажилася спина. Колеги вмикають мої відеорозминки під час своїх уроків.

Фітнес онлайн. Використовую популярні формати — зарядка під музику, йога, вправи на розтягування. Показую рухи, а студенти повторюють вдома.

Комбінований формат. Частина уроку проводжу у форматі відеоконференції, а частину — у вигляді домашніх вправ із фото/відеозвітом.

Використання цифрових платформ. Kahoot, Mentimeter або Google

Forms застосовую для перевірки знань (правила безпеки, термінологія спорту).

Індивідуальний підхід. Даю кілька варіантів завдання (легкий, середній, складний рівень), аби кожен студент міг обрати собі під силу.

Комплекси вправ без спеціального обладнання. Уроки будую на доступних для кожного студента рухах: розтяжка, вправи на розвиток координації, силові вправи з власною вагою тіла, елементи фітнесу та йоги.

Модульність занять. Уроки поділяю на блоки: розминка, основна частина (аеробні вправи, силові тренування, рухливі ігри в домашніх умовах), завершальна частина з вправами на дихання та релаксацію.

Використання цифрових ресурсів. Студенти отримують завдання з відео-інструкціями або мобільними додатками для контролю фізичної активності (лічильники кроків, фітнес-програми).

Адаптивний підхід. Враховую індивідуальні можливості студентів: хтось має простору кімнату, а хтось може виконувати вправи лише сидячи чи стоячи біля робочого місця.

Незважаючи на небезпеку, викладачі фізичної культури по всій Україні знаходять можливості, щоб студенти не втрачали рухової активності. Адже головна мета фізкультури у воєнний час — навчити студентів берегти своє здоров'я, не втрачати сили й завжди бути готовими долати труднощі.

Чому фізкультура важлива зараз?

Психологи наголошують: рух — це один із найсильніших природних антидепресантів. У студентів, які регулярно займаються фізичною культурою, нижчий рівень тривожності, кращий сон і концентрація. До того ж, спортивні уроки — це нагадування: життя продовжується, і навіть у найважчі часи є місце для радості.

Уроки фізкультури у воєнний час — це не лише спорт. Це єдність, дисципліна, взаємопідтримка. Це турбота про здоров'я, психологічну стійкість і впевненість у завтрашньому дні. Викладачі доводять: навіть у «темні» часи можна знайти світло — у простих вправах, у сміху під час онлайн-челенджу, у відчутті, що ти сильний і потрібний. І саме ці якості стануть фундаментом для відновлення нашої країни після Перемоги.

Віталіна НОВІКОВА,
викладач фізичної культури
Зміївського професійного
енергетичного ліцею

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ПРОФОРІЄНТАЦІЇ - МАЙБУТНЄ РОЗПОЧИНАЄТЬСЯ СЬОГОДНІ

Високоякісна профорієнтаційна робота в закладах освіти має вагоме значення для майбутнього здобувачів освіти. Вона допомагає зорієнтувати та підготувати молодь до професійної діяльності, надаючи корисну інформацію щодо розуміння світу праці, включаючи бачення власної кар'єрної траєкторії.

З 2020 року в Лозівському центрі професійної освіти Харківської області працює Центр професійного розвитку кар'єри та бізнесу учнівської молоді (далі — Центр), який допомагає формувати професійно важливі якості особистості майбутнього робітника, кар'єрні та підприємницькі компетенції, адаптувати його до сучасних вимог ринку праці, сприяє працевлаштуванню випускників, забезпечує координацію дій з місцевими органами влади, службою зайнятості, закладами освіти, роботодавцями щодо оптимального узгодження реальних потреб ринків праці та освітніх послуг, здійснює

консультативну підтримку, допомагає в оволодінні навичками пошуку роботи, організовує заходи, які дають можливість безпосереднього спілкування з роботодавцями.

В умовах війни діяльність Центру кардинально змінилася — ми урахуємо вимоги сьогодення. З березня 2025 року в закладі введено нову посаду фахівця з профорієнтації, що дає змогу ефективно працювати щодо підготовки молоді до успішного працевлаштуван-

ня та визначення цілей професійного зростання.

Змінам сприяє також участь директора закладу Ірини ГОНТАРЕНКО та старшого майстра Людмили ПЕТЧЕНКО у проєкті «EduBiz: інноваційне стажування для директорів і викладачів ПТНЗ (ПТУ) в Україні», організованого громадською організацією «Я І МОЯ ШКОЛА» за підтримки USAID і компанії «Кімонікс Інтернешнл Інк». Було декілька сесій, перша в м.Києві, де учасники отримали важливе усвідомлення:

— майбутнє закладу освіти залежить не тільки від якості освітнього процесу, а й від його здатності адаптуватися до змін;

— створення перспективного освітнього бренду передбачає впровадження інноваційних підходів до навчання, використання сучасних технологій, розширення можливостей для професійного розвитку педагогів та студентів, а також активну взаємодію з соціальними партнерами та суспільством.

Головна ідея — сучасний заклад освіти має надавати знання і формувати середовище для безперервного розвитку, творчості та самореалізації кожного, хто в ньому знаходиться.

Потім був тиждень стажування на підприємствах Полтавщини. У рамках програми учасники відвідали холдінг KERNEL Кластер Полтава-Південь, «Полтавський олійно-екстракційний

завод» (підприємство з виробництва сирої та рафінованої соняшникової олії), Супрунівський елеватор, де побували у виробничих цехах, лабораторіях та інших підрозділах. Побачене дало змогу глибше зрозуміти технологічні процеси та сучасні виробничі стандарти; отримали також можливість обмінятися досвідом та обговорити перспективи співпраці з ДНЗ «Решетилівський професійний аграрний ліцей імені І.Г. Боровенського».

Другий тиждень офлайн-стажування проходив в Івано-Франківську. Команда здобувала досвід у сфері підприємництва краси та освіти: відвідали салони краси «Фламінго», Вікторії Королук та «ВІЛЬНА BARVA», де ознайомилися з новими тенденціями доглядових процедур для відновлення волосся та колористики. Всі отримані знання і досвід прагнемо впроваджувати в освітній процес: скориговано план роботи Центру для більш ефективного залучення грантового фінансування та створення інноваційних навчальних хабів, локацій, освіторій та впровадження бізнес-стратегій.

Позитивна атмосфера, цікава та корисна інформація, а також менторська підтримка надихнули на нові досягнення у професійній діяльності. Були отримані не лише цінні алгоритми

роботи з підлітками, а й практичні рішення щодо ролі ментора у виборі професійного шляху.

Окрему увагу було приділено ідеям співпраці з бізнесом та органами місцевого самоврядування, що відкриває нові перспективи для розвитку освіти та економіки нашого регіону. Результати вже відчутні:

- майстер виробничого навчання з професії «Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва (категорії «А1», «А2»), слюсар з ремонту сільськогосподарських машин та устаткування, водій автотранспортних засобів (категорії «С»)) Сергій КАТУНІН за сприяння холдингової компанії Kernel підвищив кваліфікацію за програмою «Інноватори аграрної освіти: підготовка вчителів курсу «Агросфера»;

- майстер виробничого навчання з професії «Перукар (перукар-модельєр)» Андрій ПАЩЕНКО пройшов курси підвищення кваліфікації в студії «Штаб-квартира МОЛЬФАР» у м. Івано-Франківську;

- заступник директора з навчально-виробничої роботи Раїса РОМАНЕНКО, майстри в'н Ірина АВГУСТОВА та Анна РИБКІНА пройшли п'ятиденне стажування з професії «Кравець» за програмою розвитку ООН (UNDP) та фінансової підтримки уряду

Данії в Хмельницькому.

Представники закладу стали учасниками потужної події — профорієнтаційного форуму в м.Харкові «Work UP Схід», який був реалізований командою «Я і моя Школа» за підтримки БО «Благодійний Фонд імені Федора Шпиго». Це жива платформа для трансформації, де зустрічаються молоді люди, представники освіти, бізнесу, громадські діячі та експерти, щоб разом творити нову освітню культуру — відкриту, гнучку, надихаючу.

Ми беремо активну участь у проєкті «Трансформаційне відновлення задля безпеки людей в Україні» — створюємо освітні хаби «СмакоLend» та простір «УрбанБуд». Проєкт тривалий і складається з декількох етапів. Заклад вже отримав велику кількість сучасного професійного обладнання, інструментів, меблів. Це дозволить здійснити на базі майбутніх хабів підготовку дорослого населення (в т.ч. ветеранів, ВПО) за частковими кваліфікаціями з професій «Кухар» і «Штукатур».

У рамках субпроєкту «Невідкладне покращення обладнання для надання освітніх послуг», Японської грантової допомоги у межах «Програми екстреного відновлення» Японського агентства міжнародного співробітництва та Уряду України, за сприяння Міністерства освіти і науки України, Департаменту науки і освіти Харківської обласної державної адміністрації, Лозівської міської ради, Центр отримав нову сучасну італійську сільськогосподарську техніку: трактор LANDPOWER 180 (RP78), дискову борону, плуг, культиватор та сіялку до нього. Цю техніку презентовано у День гостинності, який співпав з днем народження закладу. На день народження прийнято запрошувати дорогих гостей. Були присутні голова Лозівської районної ради Вадим ГОЧ, заступниця голови Лозівської районної військової адміністрації Юлія ІВАНЕНКО, заступник

Лозівського міського голови Володимир БАРАНОВСЬКИЙ, помічник-консультант народного депутата України Юлії СВІТЛИЧНОЇ Марина КОЖЕВНИК, начальниця відділу освіти, молоді та спорту Лозівської районної військової адміністрації Альбіна СІРЕЦЬКА.

Ми адаптуємося, вдосконалюємося і не зупиняємося на досягнутому. Вперше провели Фестиваль сучасної освіти та професій EDU FEST, гостями якого стали представники місцевої влади, управлінь, міського центру за-

йнятості, депутати районної та міської ради, роботодавці.

Учасники мали змогу ознайомитися з виставкою технічної творчості, експонатами, виготовленими учасниками гуртка 3-D моделювання «Формотворці», студенти випускних груп продемонстрували набуті трудові навички в майстернях закладу; жінкам з числа незайнятого населення була запропонована оглядова екскурсія в майстерні для більш поглибленого ознайомлення з професіями, за якими

можлива перекваліфікація в нашому закладі.

Учасники фестивалю взяли участь у панельній дискусії, під час якої обговорювалися нові горизонти співпраці та підписання меморандумів про стратегічне співробітництво, налагоджувалася співпраця з потенційними місцевими та регіональними стейкхолдерами задля врахування потреб ринку праці.

Ці нові напрямки співпраці є важливим кроком до інтеграції освіти та бізнесу, що забезпечує якісну підготовку студентів до потреб ринку праці.

Отже, ми створюємо профорієнтаційне освітнє середовище, яке буде відповідати сучасним підходам, формуємо майбутнє кваліфікованих робітників, намагаємося змінити себе та світ навколо.

Тетяна ЗИКОВА,

заступник директора з навчально-виховної роботи Лозівського центру професійної освіти Харківської області

Спортивне життя у ЗПО

Всеукраїнський олімпійський урок і Олімпійський тиждень «Україна єднає серця» – це щорічні національні події, які вже стали важливою частиною культурно-спортивного життя України. Вони об'єднують тисячі закладів освіти, спортивних клубів та громад, перетворюючи вересень і жовтень на справжнє свято спорту, здоров'я та єдності. Тож і ЗП(ПТ)О «Чугуївський регіональний центр професійної освіти Харківської області» також долучився до цих подій.

З нагоди Дня фізичної культури і спорту України у закладі відбувся Олімпійський урок (<https://surl.li/ztvvmi>), який став стартом Олімпійського тижня. На уроці студенти отримали пізнавальну інформацію про історію Олімпійських ігор, симво-

ОЛІМПІЙСЬКИЙ ТИЖДЕНЬ «УКРАЇНА ЄДНАЄ СЕРЦЯ»

ліку та логотипи, а також участь українських спортсменів в Олімпійських іграх. Учасники заходу мали змогу прослухати звернення олімпійських чемпіонів – харків'ян – Олексія Пригорова, бронзового призера літніх Олімпійських ігор у Пекіні 2008 року зі стрибків у воду з екстремальних висот, чемпіона Європи 2010 року, заслуженого майстра спорту України, та Катерини Резник, заслуженого майстра спорту з синхронного плавання, багаторазової чемпіонки світу й Європи, бронзової призерки Олімпійських ігор у Токіо 2020 року.

Під час уроку студенти брали участь

у різноманітних інтерактивних завданнях: розгадували спортивні ребуси, розподіляли види спорту на зимові та літні, працювали з філвордами, а також знайомилися з цікавими фактами Олімпійських ігор 2024 року.

Також відбувся конкурс малюнків на тему «Зі спортом у серці» (<https://www.youtube.com/watch?v=kbbEiVy2HXA>).

Студенти проявили фантазію та креативність, зобразивши різні види спорту, командну взаємодію, енергію руху та власні спортивні мрії. Кожна робота відзначалася оригінальністю, кольоровою насиченістю та виразністю ідей.

Захоплюючим заходом була спор-

тивна руханка (https://www.youtube.com/watch?v=Un_cMDWo_YU, <https://surl.li/jbheeb>, <https://surl.li/dizhgm>) задля мотивації занять спортом та покращення емоційного стану в наш нелегкий час. Участь у заході взяли студенти різних груп, які з ентузіазмом виконували вправи під запальну музику. До програми руханки увійшли елементи розминки, вправи з гантелями та атлетичними млинами, а також комплекси на розвиток координації.

Таке поєднання сприяло зміцненню м'язів, підвищенню витривалості та виробленню точності рухів. Спортивна руханка подарувала учасникам заряд бадьорості, посмішки й натхнення на подальші заняття впродовж усього дня.

На завершення Олімпійського тижня відбувся онлайн-конкурс «Favorite Sport» (<https://www.youtube.com/watch?v=Mfm6SXSeXn0>). Основною метою заходу було підвищення інтересу студентів до занять фізичною куль-

турою та спортом, формування у них стійкої мотивації до здорового способу життя.

Учасники мали змогу представити свої улюблені види спорту, поділитися враженнями та власними досягненнями. Конкурс став не лише змаганням, а й майданчиком для спілкування та обміну досвідом.

Подібні заходи формують у молоді позитивне ставлення до спорту, виховують командний дух і доводять, що фізична культура може бути цікавою та доступною для кожного.

Спорт – це рух, а рух – це життя! Тому приєднуйтеся до спортивної спільноти, займайтеся фізичною культурою та будьте здорові!

Анатолій КАСАЛАП,
керівник фізичного виховання
ЗП(ПТО) «Чугуївський регіональний
центр професійної освіти
Харківської області»

У ЗП(П)ТО «Богодухівський регіональний центр професійної освіти Харківської області» відбувся насичений та яскравий Тиждень фізичної культури під гаслом «Сила, мужність, перемога». За ці дні ми вкотре довели: у наших стінах зростає справжнє покоління лідерів, готових до будь-яких викликів!

Тиждень став справжнім випробуванням на силу. Це була сила м'язів, проявлена у боротьбі на армреслінгу, де кожен продемонстрував міць і незламність. Це була командна сила та злагодженість у захоплюючих матчах

із волейболу. Це була сила волі, яка змушувала не здаватися на останніх секундах змагань.

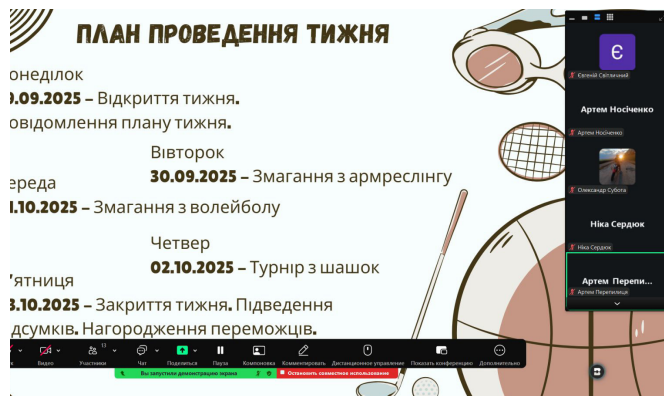
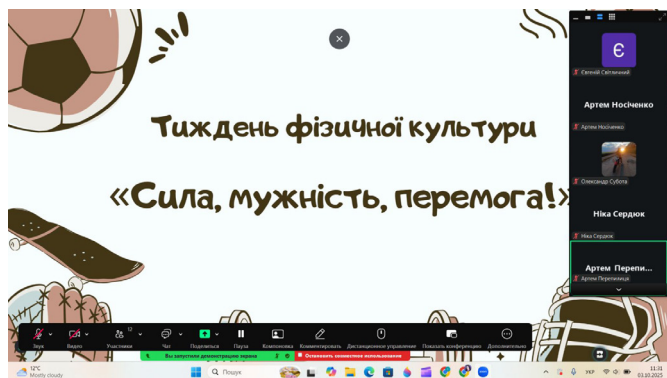
Ми побачили, як кожен кидав виклик собі та своїм особистим рекордам. Усі продемонстрували, що справжня фізична культура — це постійний рух вперед і прагнення бути кращим, ніж учора.

Але спорт неможливий без мужності. Мужність — це не лише вихід на поле, коли знаєш, що суперник сильніший. Це вміння гідно приймати поразку, підтримати товариша, який оступився, і боротися до кінця, до-

тримуючись принципів чесної гри. Ми аплодували не тільки переможцям, але й тим, хто проявив максимальну наполегливість, демонструючи справжній спортивний дух.

І, нарешті, перемога! Змагання подарували безліч яскравих перемог: від напружених фіналів у волейболі до блискучих тактичних рішень у турнірі з шашок.

Кубки та медалі знайшли своїх власників. Але найбільша перемога, яку ми здобули цього тижня, належить усім нам. Це перемога, що об'єднала усіх у єдину, сильну спільноту.

Справжня перемога – це коли спорт стає частиною твого життя, робить тебе здоровішим, дисциплінованішим та впевненішим.

Щиро дякуємо всім, хто брав участь: студентам — за їхній запал та енергію, викладачам фізичної культури — за організацію та натхнення, і батькам — за підтримку. Нехай

дух «Сили, мужності та перемоги» супроводжує усіх щодня не лише на спортивних майданчиках, а й у навчанні та житті.

Сергій СКЛЯР,

керівник фізичного виховання ЗП(ПТ)О «Богодухівський регіональний центр професійної освіти Харківської області»

У Регіональному центрі професійної освіти електротехнічних, машинобудівних та сервісних технологій Харківської області відбувся Тиждень фізичної культури, присвячений Дню фізичної культури та спорту.

Мета заходу: виховання в студентів ціннісної орієнтації на здоровий спосіб життя; покращення здоров'я; придбання необхідних знань в області фізичної культури і спорту; залучення студентів до систематичних занять фізичною культурою і спортом; виховання взаємодопомоги, дисциплінованості, сміливості, наполегливості, завзятості, витримки, спортивного азарту, взаємовиручки і підтримки.

Протягом тижня в закладі панувала атмосфера дружби, змагання та позитивних емоцій. Під керівництвом викладача фізичної культури були проведені змагання з настільного тенісу, стрибків через скакалку, підтягування та віджимань, естафети та спортивні конкурси.

Усі учасники продемонстрували

силу, витривалість, спортивний азарт, прагнення до самовдосконалення та згуртованість. Серед найактивніших — Дарина Гайнутдінова (ПВ-42), Крістіна Бобота (БА-43), Максим Істомін (СВ-57/1), Максим Чорний (СВ-57/1) та інші.

Переможців було відзначено грамотами та подяками.

Проведення Тижня фізичної культури стало справжнім святом спорту, здоров'я та молодості. Такі заходи дуже важливі, оскільки сприяють формуванню позитивного ставлення до занять фізичною культурою, зміцненню здоров'я та вихованню активної життєвої позиції у студентів закладу професійної освіти.

Людмила БЕРЕЗУЦЬКА,

викладач фізичної культури Регіонального центру професійної освіти електротехнічних, машинобудівних та сервісних технологій Харківської області

У ДНЗ «Регіональний центр професійної освіти будівельних технологій Харківської області» було організовано та проведено Тиждень фізичної культури та спорту, присвячений розвитку активного та здорового способу життя.

Упродовж тижня на студентів чекали цікаві заходи, які поєднували спорт, знання та командний дух, такі як Олімпійський урок, спортивні вікторини, ігри та руханка, які подарували гарний настрій, енергію та нові враження.

Урочистий початок тижня розпочався з Олімпійського уроку, під час якого усі дізнались про історію олімпійських ігор, видатних українських спортсменів та як спорт формує силу, витривалість і характер.

Студенти активно брали участь у заходах, демонстру-

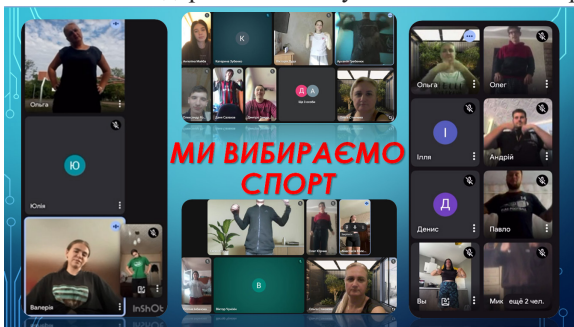
вали командну підтримку, спортивний запал і гарний настрій.

Проведений тиждень довів, що фізична культура — це не лише тренування, а й шлях до згуртованості, дружби та позитивних емоцій.

Тиждень завершився на піднесеній ноті, залишивши після себе заряд енергії та мотивації продовжувати вести активний і здоровий спосіб життя.

Ольга СТАНЧЕВА,

викладач фізичної культури ДНЗ «Регіональний центр професійної освіти будівельних технологій Харківської області»

У ДНЗ «Куп'янський регіональний центр професійної освіти» проведено Олімпійський тиждень, присвячений розвитку олімпійського руху та популяризації здорового способу життя.

Олімпійський тиждень – це спорт, драйв та перемоги!

Протягом п'яти днів студенти брали участь у насиченій програмі:

- Олімпійський урок «Рух заради миру: запалюй свій Олімпійський вогонь»;
- онлайн-тест «Олімпійські ігри»;
- спортивні челенджі «Планка»,

«Набивання м'яча», «Комплексна силова вправа»;

- змагання з човникового бігу та стрибків у довжину;
- спортивні естафети та турнір з настільного тенісу.

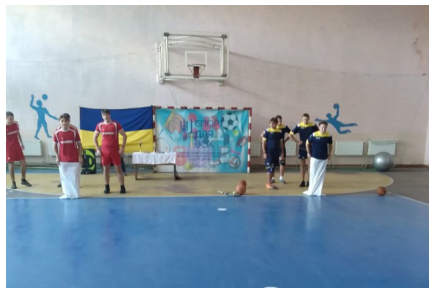
Учасники показали силу, витривалість, командний дух і жагу до перемог. Цей тиждень став яскравим прикладом того, що спорт об'єднує, надихає та відкриває шлях до нових звершень!

Переможців відзначено грамотами, а всі учасники отримали гарний настрій і заряд енергії на нові досягнення!

Олімпійський тиждень став справжнім святом спорту, дружби й перемог — доказом того, що спорт об'єднує, надихає та дарує радість руху!

Роман ГУМАРОВ,
викладач фізичного виховання ДНЗ
«Куп'янський регіональний центр професійної освіти»

До друку матеріали підготувала **Наталія ПЕДАШ**, методист НМЦ ПТО у Харківській області

Особлива думка

ПОЗАШКІЛЬНА ОСВІТА В НОВИХ УМОВАХ: український досвід крізь призму німецької моделі

Коли досвід стає вчителем

Сьогодні світ змінюється швидше, ніж будь-коли. І кожна подія останніх років — війна, вимушена еміграція, втрата звичного середовища — ще раз довела: освіта має готувати не лише до професії, а й до життя.

Досвід, який я отримала під час вимушеної еміграції до Німеччини після повномасштабного вторгнення РФ, став для мене не лише особистим випробуванням, а й поштовхом до глибокого переосмислення ролі освіти, особливо позашкільної. Перебування в німецькому суспільстві дозволило мені

«Гнучкість — це не слабкість, а форма сили. Вона дозволяє залишатися собою, не ламаючись під тиском обставин».

Карл Роджерс.

побачити альтернативну модель організації дитячого дозвілля та розвитку і порівняти її з українською системою, яку ми розбудовуємо роками. Адже позашкільна часто є тим простором, де дитина вперше вчиться діяти самостійно, приймати рішення, помилятися й шукати своє місце у світі.

Українська модель: від НУШ до позашкільної освіти

У межах Нової української школи (НУШ) діти здобувають базові знання з природничих та гуманітарних наук, а позашкільна освіта дає можливість розвивати і вдосконалювати те, що їм найбільше подобається — власний талант, здібності, інтереси. На думку спадає вислів Лао-Цзи: «Мудрість полягає не в тому, щоб чинити опір змінам, а в тому, щоб знайти в них гармонію».

Ми, педагоги позашкільної освіти, — це ґрунт, де компетентності, сформовані школою, розкриваються на

практиці. Тут дитина має змогу перевірити знання дією, побачити результат праці, відчути власну спроможність, розкрити індивідуальність і повірити у свої сили. Цікаво, що часто відбувається й зворотній процес: через участь у гуртках, студіях, секціях діти починають краще розуміти значення шкільних знань і вчать застосовувати їх на практиці. Вмотивоване навчання формується тоді, коли знання набуває сенсу через дію.

Українська система позашкільної освіти організована централізовано, з чітко визначеними напрямками: художньо-естетичний, науково-технічний, туристсько-краєзнавчий, еколого-натуралістичний, спортивний та соціально-реабілітаційний. Діти відвідують будинки та центри дитячої творчості, станції юних техніків, спортивні школи та інші заклади комунальної форми власності, а також приватні студії та гуртки.

Німецька модель: Vereine та Jugendarbeit. Німецька система позашкільної освіти радикально відрізняється від української за своєю структурою та філософією. Вона базується на трьох ключових елементах:

1. Система об'єднань (Vereine)

Серце німецької позашкільної освіти — це Vereine (спортивні, культурні, молодіжні об'єднання). Згідно з німецьким Кодексом дитячої та молодіжної допомоги (SGB VIII, §11) позашкільна освіта охоплює загальну освіту, політичну та соціальну освіту, здоров'язбережувальну освіту, культурну та технічну освіту, роботу в спортивних та молодіжних об'єднаннях. Ці об'єднання функціонують за принципом добровільності, відкритості та самоорганізації. У Німеччині понад 6 мільйонів дітей та молоді організовані в молодіжних об'єднаннях — від пожежних загонів до хорових товариств, від спортивних клубів до організацій захисту природи.

2. Фінансування через Ehrenamt (волонтерство)

Ключова відмінність німецької моделі — опора на волонтерську працю та громадську ініціативу. Vereine фінансуються з різних джерел: членські внески (Mitgliedsbeiträge), державні гранти та дотації від федеральних земель, підтримка від муніципалітетів, фонди та фундації (наприклад, Aktion Mensch), спонсорство та краудфандинг. Більшість тренерів, керівників гуртків працюють волонтерами або за симво-

лічну оплату. Це створює атмосферу справжньої громадської ініціативи.

3. Інтеграція через освіту

Німецька позашкільна освіта має потужний інтеграційний компонент. Програми на кшталт «Integration durch Sport» допомагають дітям з міграційним досвідом адаптуватися через спорт, мистецтво, музику. Культурна освіта (Kulturelle Bildung) розглядається як інструмент соціальної інклюзії та розвитку демократичних цінностей.

Уроки для України:

що варто впроваджувати

Мій досвід життя в Німеччині дозволяє запропонувати кілька напрямів розвитку української позашкільної освіти:

1. Гнучкість — психологічна стійкість нового покоління

Сучасні психологічні дослідження (Masten, 2014; Bonanno, 2021) доводять, що емоційна та когнітивна гнучкість є основою психологічної стійкості (resilience). Позашкільна освіта має унікальний потенціал для розвитку цієї риси через творчі завдання, командні проекти, волонтерські ініціативи, участь у колективних заходах.

Німецька практика показує: коли діти самі організовують заходи у своїх Vereinen, приймають рішення, розв'язують конфлікти, то вони набувають справжньої життєвої гнучкості. В Україні ми можемо більше залучати дітей до самоврядування в гуртках, студіях, давати їм більше свободи у виборі тем та проектів.

2. Іноземна мова як ключ до інтеграції

Йоган Вольфганг фон Гете казав

Порівняльний аналіз: що можна запозичити?

Аспект	Українська модель	Німецька модель
Організаційна структура	Централізована, державні та комунальні заклади позашкільної освіти	Децентралізована, об'єднання (Vereine) та громадські організації
Фінансування	Бюджетне фінансування, частково платні послуги	Членські внески + державні гранти + спонсорство + волонтерство
Педагогічні кадри	Професійні педагоги з державною зарплатою	Волонтери, ліцензовані керівники груп (Jugendleiter), педагоги
Доступність	Безкоштовно або частково платно, залежить від закладу	Низькі членські внески (10-50 євро/місяць), доступно для всіх
Різноманіття напрямів	Широкий спектр, але обмежений наявністю закладів	Величезна різноманітність через систему об'єднань
Гнучкість	Обмежена рамками державних програм	Висока гнучкість, швидка реакція на потреби дітей
Батьківська участь	Обмежена	Активна участь батьків як волонтерів та організаторів
Інтеграція мігрантів	Розвивається	Системна, підтримується державними програмами

свого часу: «Скільки мов ти знаєш — стільки разів ти людина». У сучасному світі вміння спілкуватися кількома мовами відкриває нові можливості — від освіти до працевлаштування й культурної інтеграції.

Позашкільна освіта може зробити вивчення мов живим і практичним: театральні гуртки, мовні клуби, міжнародні молодіжні обміни, волонтерські проєкти — усе це перетворює знання на досвід. Дитина, яка відчуває, що може висловити себе іншою мовою, стає впевненою, відкритою та здатною до інтеграції.

Німецький досвід: молодіжні обміни, міжнародна молодіжна робота (Internationale Jugendarbeit) фінансуються державою та ЄС. Програми Erasmus+ дозволяють молоді подорожувати, вчитися та працювати в інших країнах.

3. Ремесло і професія «в руках» — шлях до самодостатності

Професія, яка «в руках», — це не запасний варіант, а опора, що допомагає відновитися, знайти себе й почати спочатку. Поєднання базових знань, сформованих у НУШ, і практичності професійної та позашкільної освіти дає можливість стати справжнім фахівцем, компетентною людиною, здатною відновитися у нових життєвих умовах.

У Німеччині система дуальної професійної освіти (Ausbildung) дозволяє молоді з 15-16 років поєднувати навчання у професійній школі з роботою на підприємстві. Після 2-3 років вони отримують кваліфікацію, попит на яку високий на ринку праці.

Позашкільна освіта може й повинна стати майданчиком для розвитку таких навичок через гуртки науково-технічного, художньо-естетичного напрямку, кулінарні студії, курси дизайну, робототехніки, деревообробки чи декоративно-прикладного мистецтва. Адже будь-який практичний навик

формує відчуття компетентності та контролю над власним життям, що, за теорією Hackman & Oldham (1976), знижує рівень тривожності й підвищує внутрішню мотивацію. «Руки — це продовження думки. Коли вони творять, душа знаходить рівновагу», — Еріх Фромм.

4. Громадська ініціатива та волонтерство

Найбільш вражаючий елемент німецької системи — участь батьків та громади. У Німеччині спортивний клуб, музичне товариство, театральна студія — це не лише місце, куди батьки приводять дітей. Це громада, де батьки є організаторами, волонтерами, тренерами.

В Україні ми маємо традицію державної позашкільної освіти, але можемо збагатити її громадською ініціативою: створювати батьківські ініціативи на базі шкіл, розвивати громадські організації для дітей та молоді, залучати батьків як волонтерів до організації заходів, підтримувати місцеві ініціативи грантами.

5. Фінансова модель: диверсифікація джерел

Німецький досвід показує, що позашкільна освіта не має залежати лише від державного бюджету. Багатоканальне фінансування робить систему стійкішою: членські внески (доступні для більшості сімей); муніципальні гранти (для місцевих ініціатив); федеральні програми (для великих проєктів); спонсорство бізнесу (соціальна відповідальність); краудфандинг (підтримка конкретних проєктів).

В Україні ми можемо розвивати подібну систему, зберігаючи державну підтримку як основу, але додаючи громадські та приватні ресурси.

Гнучкість, мова та практичність

Позашкільна освіта — це не просто дозвілля. Це життєвий простір форму-

вання особистості, де знання стають дією, а дитина — творцем власного майбутнього.

Мій досвід навчив мене простому, але важливому: ми не можемо підготувати дітей до всіх можливих випробувань, але можемо навчити їх бути готовими до змін. Гнучкість, знання мови та професія «в руках» — це три основи, на яких тримається сучасна життєздатна особистість.

Порівняння української та німецької моделей показує: у нас є чому вчитися одне в одного. Німеччина може запозичити у нас системність, професійність педагогів, широту державної підтримки. Ми можемо навчитися у них гнучкості, громадської ініціативи, участі батьків та диверсифікації фінансування.

Список використаних джерел

1. Masten, A.S. (2014). Ordinary Magic: Resilience in Development. New York: Guilford Press.
2. Bonanno, G.A. (2021). The End of Trauma: How the New Science of Resilience Is Changing How We Think About PTSD. Basic Books.
3. Hackman, J.R., & Oldham, G.R. (1976). Motivation through the Design of Work: Test of a Theory. Organizational Behavior and Human Performance, 16(2), 250–279.
4. Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend (BMFSFJ). Kinder- und Jugendarbeit. Retrieved from: <https://www.bmfsfj.de>
5. Sozialgesetzbuch (SGB) VIII – Kinder- und Jugendhilfe, §11.
6. Deutscher Bildungsserver. Außerschulische Bildung und Lernorte für Kinder und Jugendliche.

Наталія ВАРВА,

директорка Харківського державного будинку художньої та технічної творчості

ВІСНИК
ПРОФОСВІТИ
Реєстраційне свідоцтво
ХК №128,
видане 01.02.94р.

Головний редактор
Редактор
Технічний редактор

Тетяна РУСЛАНОВА
Ольга ГОРСНКОВА
Олена ЯКОВЕНКО

Члени редакції: Юлія ДАВИДОВА,
Владлена ДРОБНА, Зінаїда НАЗАРЕЦЬ

<https://www.facebook.com/groups/162399237723984/>

<https://www.youtube.com/channel/UCdfmCAExXxFMNdAVpttCNg>

Адреса редакції та видавця:

61121, м. Харків, вул. Владислава Зубенка, 37, 4 поверх,
Науково-методичний центр професійно-технічної освіти у Харківській області
Тел. (0572) 69-32-79

Зверстано та надруковано в лабораторії науково-інформаційної діяльності НМЦ ПТО за адресою: 61121, м. Харків, вул. Владислава Зубенка, 37

Електронна версія газети розміщується на інформаційно-освітньому порталі “ПТО Харківської області” ptu.org.ua та на сайті НМЦ ПТО <http://nmc.ptu.org.ua>

Рукописи не повертаються і не рецензуються. Відповідальність за зміст інформації несе її автор.
Точка зору авторів матеріалів може не збігатися з позицією редакції.